

קבד:

כל הכלים פרק שבעה עשר שבת

שבת

קב"כ

אין מוציא את

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

סוטה

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

החמה ואת הליל

פ. שם ומכנה:
 נ. שם [קפה, א]:
 ק. רמב"ם פסק כ"ה
 [משנה הלכה ו] ומרדכי
 פסק קמח דיו"ט [יבנ]
 רמז מרמז נכס ש"ס מהר"ם
 מרומנוב' דפוס פלאז [סין
 קה"ק] וסין נראה מדברי
 הטור [עמוד סה] וכן משמע
 במה שם מ"א וקפ"ה [א]:
 ה. שבת קכ"ב [כ"ג]
 במשנה ובגמרא:

בידונים פ"רמ"א

ל. ר"ן פרק [במה אשה]
 [בירה] שבת כ"א א ד"ה
 ומחיל:
 מ. מרדכי פרק קמא דיום
 טוב [במה רמז מרמז]:

הגהות הסמ"ב

שם ואם זרקא לאשפה
 בבבב' יום. ודוקא זרקא
 מבעוד יום משום דב[טלה
 מחורות] כלי משקודש היום,
 אבל אם לא זרקא עד
 משחשוקה,
 [דבשקודש] היום היה מוכן
 לא [פסק מבינה] שם זה כלי
 [בדי עמר שם יום ובישן]:

הגהות והערות

בחן ע"ן מוד וקפ"ה
 דמיט' ח"ף על פ"י טעום
 סוכר הוא:
 בטו בדשיר' ל"ן פאן
 אוח' (פסע טפסת) וכן סדר
 ה"ק מכהן ואל"ף.
 ונדפוסים שלאחריו חוקן
 חלפנינו:

[7] כן נדפס בדשיר' ונדפס
 דשוכים. מהדורות למבעוב
 נדפס "טבנאל" וכן הוא
 במשנה ברורה [ס"ק לז]
 ד"כ האלה רבה [ס"ק כן].
 אולם השביל דוד [ס"ק ז]
 העיר דעטום סוכר הוא
 ו"ל "טבנל" והכוונה
 למירות ענל שכן מוקפים,
 וכן הוא במקור הדין בגמרא
 [עירובין פג, א] ובגמרא
 משנה:

[87] ע"ן טור השלם
 הניסוח והערות אות מ"ג:
 [82] בדשיר' ל"ן פאן אות
 י"ח (פסע טפסת) וכן סדר
 ה"ק מכהן ואל"ף.
 ונדפוסים שלאחריו חוקן
 חלפנינו:

[87] ע"ן לעיל במשנה וכן
 אות ה שביח' מתוקתק ביה:
 [87] ח"י

אם כן הוא ראוי למלאכתו ראשונה, דקשה לנדות חלוקים שלא
 נמלאו בתלמוד ובפוסקים. (י"ח) אך מה שכתב הב"ח [שם ד"ה והא
 דהגון] בפירוש התוספות [ד"ה והא], ל"ע, לדברי התוספות הם
 כפשוטן, ע"ש, דרנב סבירא ליה דלול אסור, ואלויה פירשו
 התוספות כן, ולדינא אין חילוק,
 להפילו ברשות הרבים שרי אלא אם
 כן זרקא לאשפה מבעוד יום:
 יד שאין בו שייכות בלי. כגון
 עשית של ברזל וטבלי' (מגיד
 משנה פרק ד' מעירובין הלכה ט').
 וכן נקעת, ע"ן סעיף כ"ב, ופחילה
 מקרי כלי, כמו שכתב הב"י סימן
 תקי"ד [עמוד נג ד"ה וכתוב] שם
 תרומת הדשן [סימן פא], וע"ן מה
 שכתבתי סוף סימן תק"א. וכן כתבו
 התוספות בשבת דף מ"ז [ע"א ד"ה
 הנה] דפחילה שלימה מקרי כלי,
 ושברי פחילה מקרי נרורות. וא"כ
 מותר לטלטל פחילה שלימה לאורך
 גופו ולאורך מקומו, וכמו שכתוב
 סעיף ג'. ונראה ל"י דמכהן מרגל

כפומיה דאינדי דמותר לטלטל נר שלם של חלב או של שוה. ומכל
 מקום טועין הן, דאינו מותר אלא כשנרץ לו לדבר היחר, כמו
 שכתוב סעיף ג'. וכתב ב"י [עמוד סה ד"ה כהן] כתב בנו של הרשב"י
 על מקום שנוהגין שפעם ראשונה שמתנים אדם בנו לנית הכנסת
 מיצא נר שוה בידו אפילו בשבת, אין צו אסור לטלטלו, כיון שמערב
 שבת חשבו להביאו, דמחשבה מותר לטלטל המוקפה כמו שכתוב
 סעיף כ', ע"כ, ולי נראה לאין הגדון דומה לראיה, דהתם לראוין
 להשתמש בהן בשבת, מה שאין כן בנר של שוה, עכ"ל [הב"י]. ולי
 נראה טעם המקומות, כיון שהקטן נוטלו בידו לית אסורא. ומיהו
 יש להחמיר, ע"ן ריש סימן ש"ט וסימן שמ"ג: י"ח [ד"ה דלתותיה].

כתב הרמב"ם [שבת] פרק כ"ה [הלכה ו] דלתות הבית [ע"פ שם] שכן
 כלים לא הוכנו לטלטל, לפיכך אם נתפרקו אפילו בשבת אין מטלטלין
 אותם, עכ"ל. [י"ח] ונרץ ע"ן מאי אפילו דקאמרי, הדרנב אס נתפרקו
 בחול הוכנו למלאכה אחרת מבעוד יום כמו שכתוב סעיף ו', וכן
 הוא בגמרא [שם קכ"ג]. ונרץ לומר דהוה אמינא כיון דכין השממות
 הוה מטלטלו כשפותח וטועל, גם עתה ליסתרי, קא משמע לן. [י"ח] ומה
 יש ללמוד דהוה הדין כלים המוקפים שנשברו בשבת, אע"ג [י"ח] דעכשו
 אין מוקפים, אסורים, ע"ן סעיף א' וסימן ש"י סעיף ג':

ערך פ"ח פ"מהריק"ש
 ש"ף: (ורדקא) [ואם זרקא ב"ן]. י"ח, אפילו ראויים לעני, כיון שהוקפה ממנה נפלו: [בזה אבאר פ"הה"ב]. ואפילו לאורך גופו או מקומם:

באר היטב
 ופחילה שלימה מקרי כלי, ושברי פחילה מקרי נרורות, ואם כן מותר לטלטל
 נר שלם של חלב או שוה לאורך גופו ולאורך מקומו, כמו שכתוב סעיף ג',
 ע"ן מ"א [ס"ק יח]: (י"ח) דלתותיה. ודלתות של בית אסור, רמב"ם, [מ"א
 ס"ק יח]:

פ"בשי שרד
 (כ) שם דהתם בכלים שנשברו. והואיל והשברים ראויים למלאכה מטלטלים
 לאותה מלאכה שראוי להשתמש בהם שימוש הראשון, ולא היה להם ככלי שנשבר
 שאין כהן רק שימוש אחד כמו שהיה להם קודם שנשברו. אבל הכא ככלי שנשבר
 ממנו תמיכה, והכלי משמש עדיין תשמישה הראשון, והתמיכה משמשת שימוש חדש
 חוץ תשמישה הראשון, הוה ליה נולד לאותו שימוש: (כ) שם הו"ף שייכות
 התוספות. כלל מירוב, דמחיל קמח לא מחיל אלא כהנר דשמיני כלים ומטלטל
 השבר לכסות הכלי, משום הרי לא הוה נולד, אבל כהן מיירי ברשות הרבים, ולא
 שמיני כלים, והוא נוטל השבר לנקות מעליו, כמו שהובנה דין זה בש"ח, ואין

אפילו שנשבר בשבת, וכאן פסק דוקא בחול, והב"י [עמוד ש ד"ה ומ"ש]
 מירץ [י"ח] דהתם ככלים שנשברו, והכא ככלי שנשבר ממנו תמיכה,
 ותמיכה זו לא היתה ראויה לשמש צפני עממה קודם שנשברה, ועכשו
 שנשברה הוה ראויה להשתמש צפני עממה, הוה נולד, עכ"ל. וקשה
 על זה, מאי דוחקים דטור לפרש
 כן ולא יפרש כפשוטו וטהיהא דמחיל
 קמח. ונראה לי דגם הטור [י"ח] הולך
 בשיטת התוספות, וסבירא ליה דלא
 המירו במשנה אליבא דמחיל קמח
 אלא כשהוה מטלטל לאורך מלאכה
 מה שהיא ראויה לו, אע"פ שהיא
 אינה מעין הראשונה. ועל כרחק
 לומר כן, דאי מטלטל שלא לאורך
 היה אסור אפילו במלאכתו
 [י"ח] להימר, כמו שכתוב בסמוך [סעיף
 ד], אבל כאן בהתם זה שהוא כלי
 בחצר לבקום צו כלי, והוא עכשו
 ברשות הרבים ומקנה צו מעליו,
 כמו דליחא בגמרא [שם קכ"ג]. בן גבי
 רנב, וזהו שכתב הטור אפילו
 במקום שאין כלים מציים לכסותן

בה, פירוש והוא עושה זה מידי אחרינא שאין נקרא כלי בשבילו,
 וזהו אמה נרץ לומר דמותר מטעם דנעשה היום כלי למידי אחרינא
 בחצר, ועל כן הוה ליה שם נולד, ורנב אית ליה דלול אסור על כן
 נרץ לומר דמיירי שנשבר בחול, כן נראה לענ"ד: (ז) [צדורות
 או אבנים]. פשוט דהוה הדין תמיכה ע"ן שאינו כלי, שאסור לטלטלו
 אפילו לאורך גופו, כגון לתקוע אותו במקום צריח לדלת, כמו שכתוב
 סימן ש"ג [סעיף א], אם לא שעשה צו קנת מעשה חיקון קודם
 שבת, כמו שכתב המרדכי סוף פרק כל הכלים [שם רמז מטו], וכן
 כתוב בסיומן זה סעיף כ"ב. והוא הדין אם רוצה לשמוך צו איזה דף
 שישכב עליו, ורבים נכשלים בזה. אבל ע"י עב"ם שרי בכל אסור
 לטלטל מוקפה, כמו שכתוב סימן רע"ו סעיף ג' [בהגה] לענין לטלטל
 נר: (ח) בין נתפרקו בחוץ. פירוש, ולא מציעה נתפרקו בשבת
 דמותר, דמוכנין הן אגב אביהן כי עייל שבת, אלא אפילו בחול מותר.
 ולא דמי להא דשברי כלים בסמוך [סעיף ו] דשרי טפי בנשבר בערב
 שבת מנשבת, דהכא אכתי כלי הוא, שראוי להסתער עם הכלי, מה
 שאין כן בשברי כלים שאינו כלי אלא מחמת שראוי למלאכה אחרת,
 דאו גרע טפי כשנשבר בשבת [י"ח] דהוה ליה נולד, כן כתבו התוספות

יש פרק כל הכלים [שם קכ"ג, ב ד"ה ארנב]:

פ"ח פ"מהריק"ש
 ש"ף: (ורדקא) [ואם זרקא ב"ן]. י"ח, אפילו ראויים לעני, כיון שהוקפה ממנה נפלו: [בזה אבאר פ"הה"ב]. ואפילו לאורך גופו או מקומם:

באר היטב
 ופחילה שלימה מקרי כלי, ושברי פחילה מקרי נרורות, ואם כן מותר לטלטל
 נר שלם של חלב או שוה לאורך גופו ולאורך מקומו, כמו שכתוב סעיף ג',
 ע"ן מ"א [ס"ק יח]: (י"ח) דלתותיה. ודלתות של בית אסור, רמב"ם, [מ"א
 ס"ק יח]:

פ"בשי שרד
 (כ) שם דהתם בכלים שנשברו. והואיל והשברים ראויים למלאכה מטלטלים
 לאותה מלאכה שראוי להשתמש בהם שימוש הראשון, ולא היה להם ככלי שנשבר
 שאין כהן רק שימוש אחד כמו שהיה להם קודם שנשברו. אבל הכא ככלי שנשבר
 ממנו תמיכה, והכלי משמש עדיין תשמישה הראשון, והתמיכה משמשת שימוש חדש
 חוץ תשמישה הראשון, הוה ליה נולד לאותו שימוש: (כ) שם הו"ף שייכות
 התוספות. כלל מירוב, דמחיל קמח לא מחיל אלא כהנר דשמיני כלים ומטלטל
 השבר לכסות הכלי, משום הרי לא הוה נולד, אבל כהן מיירי ברשות הרבים, ולא
 שמיני כלים, והוא נוטל השבר לנקות מעליו, כמו שהובנה דין זה בש"ח, ואין

מבשרת כריחמאן
 מוצתת אפסל גאון סוף האל
 חבין יושאל

אשר אברהם

יח דאין, עין מ"א. נר חלב שלם מלאכה לאיסור וסרי לגורן גופו ומקומו. ומינוק נר נירו ואינו ארוחו בירו, עין סימן ש"ט דשרי לע"ש שאין גענועין, וסימן שמ"ג דלהאכלו כוונת חף אסור דנכין, והוא הדיו אכיו מלוא להפריש, וז"ל: יח דלתותיהן. עין מ"א. רמב"ם נפסק כ"ה הלכה ו', שנת קפ"ב ב' ומסופות ד"ה ארבעה, י"ע. עין ט"ו [ס"ק ח/ז] זה גדלותם הכלים שהיו מוכיני אנג הניקו בעלטול, מה שאין קן דלמי הצית לל טלטול לע"ג שרלוין למלאכה אחרת [לכטופע] [לססוע] דיו עליהן שנת דאסור אפילו הכי אסור, [וכל שכן] שנת דהו נולד גמור, אלא דאפילו הכי היו רבותא לע"ג בין השמשות היה פותח ונעול כו'. ומה שכתב [המ"א] כלים המוקצים שנשברו, היינו מוקצים מהמת מסרין כ"ס או מלאכה לאיסור, ושנייהן אין מוקצים, מיגו דלחקי בין השמשות כו'. ועין מוספת שנת [ס"ק ג] וממ משה [ס"ק ד], ולמה שכתבתי אחי שפיר, וכלו שהיה ראוי בין השמשות ושנינו ראוי רק לאיסור, אסור, ונמה שהם אוליג, עין סימן ש"י סעיף ג' דוקא וסור ומיקן, ועין אליה רפה שאל י"ד, ונ"מ [אות] י"ו הארכתי כוה, י"ע.ש:

שערי תשובה

(טו) צרורות, עין באר היטב. ועין מג"א שכתב שטועים הם, שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא בשעריך לו לדבר המותר, ואפילו חישב מאתמול, ואפילו ע"י קטן יש להתמיר, ע"ש, וכמור וקציעה כתב דהמג"א כתב לפי טעותם, אבל לדינא כיון דלא חוי למאכל ולתשמיש היה ליה כאבנים וצרורות, ואפילו לצורך גופו ומקומו אסור, ע"ש:

ביאור הגר"א

[כתב] מב"י. כמו שמבאר הו"ד: [כט] [הגה] ואפילו הוי, [שבת] מ"ז א': [ל] [ושייך] ודוקא התיבת כו'. כמו שכתוב בכל הני דשמעתין [שם קנה, א], שירי פרוזמיות, וכן בפולחן. ועין מה שכתבתי שם [סיק מה]: [לא] בשום דאחאי כו'. דאם לא כן וכי עדיפא מכוסו כלים [סעיף ח]: [לב] צרורות. [שם] מ"ז א': [לג] או אבנים, ד"ס [כיצד] י"ב א': [לד] [הגה] דב"י דבר שאינו, [שבת] קפ"ד א': [לה] [כיצד] הנהגים. עין תוספות [שם קנה, ב] ד"ה כ"ו: [לז] בין, גמרא שם:

מהצית השקף

גם לפי שנתות לא הותר כי אם שלם לגמרי משום לא פלוג: וכתב ב"י כתב כו' כמו שכתב בסוף כ'. בחירות ומוקצים הם, מכל מקום אם חשב עליהם מערב שבת ליטב עליהן מותר לטלטלן בשבת: דהתם ראוין אהשתמש בהן בשבת, ר"ל, כשלמא חריות, מחשבתו הוציא מידו מוקצה והזכינו לשייבה ומותר ליטב עליהם בשבת, אבל הכא מאי מהני מחשבתו, הלא אין ראוייה בשבת, וכי מהני אם חשב לטלטל מוקצה בשבת, והלא נר אינו ראוי בשבת לשום דבר, וכי על ידי מחשבתו שמעבר שבת יטלטל דבר המוקצה: וז"י גראה שם כו' עין ריש סימן ש"ט, ר"ל, דמבואר שם דאסור ליטב חינוק ודינו ביד החינוק, כיון דדינו דבר חשוב, חיישינן שמא יפול הדינו מיד החינוק, והאי יגביהו ועבידו ארבע אמות ברשות הרבים ל"ה. ואי מותר להחזיק חינוק בידו והחזיק הולך בגליו ודינו כיוו, בזה יש מחלוקת הפוסקים, דיש אוסרים כמו אם נושא החינוק, והוא הדיו כשהנר ביד החינוק הוי כמו דינו, דגם נר הוי דבר חשוב, וחליא במחלוקת הפוסקים בסימן ש"ט הנ"ל, ומהאי טעמא ראוי להחמיר: ויבין ש"ט, ר"ל, עוד מטעם אחר ראוי להחמיר, דבסימן שמ"ג מבואר, אע"ג דקיימא לן קטן אוכל נבלות אין בית דין מצווים להפרישו, מכל מקום אסור להאכילן נבלות והברים האסורים בידיים, אם לא לדבר מצוה, כדחנן [ראש השנה ל"ט ט] מתנבים והחזיקות לחקוק בשבת, וגם כתב מ"א שם [סיק ב] דהאב מצווה להפרישו, וכאן הבאת הנר לבית הכנסת אין זו מצוה גמורה להתיר לאב להתאבילן בידיים, דהיינו להביא הנר לבית הכנסת, לכן יש להתמיר: [סיק ג] דלתותיהם כו'. דהוה אבינא ביין דינין השמשות כו'. בספר תוספת שבת [סיק לז] הבין דמונות מ"א לתירוץ התוספות ריש פרק כל הכלים [שבת קנ"ב, ב] ד"ה אדרבא כו', שהקשו על קושית השי"ס על מתניתין כל הכלים הנטלין בשבת דלתותיהן נטלים עמהם אפילו נתפרקו בשבת, והקשה השי"ס מדקתני אפילו בשבת משמע דכל שכן אם נשברו בחול, אדרבא אם נשברו בשבת עדיף טפי, דנשברו בשבת הוכנו מערב שבת בין השמשות אגב אביהם, אלא הכי קאמר כו', ואפילו שנשברה מערב שבת כו', ע"ש. וכתבו התוספות ד"ה אדרבא כו', אע"ג דלקמן אמר איפכא גבי שברי כלי חרס, דשרי לטלטל יותר כשנשברו מערב שבת משנשברו בשבת, לא דמיא, דהאם דשרי לטלטל הוא, שעדיין עומד למלאכה ראשונה וראוי להתחבר הכיסוי עם הכלי, אבל לקמן לא חשיב כלי אלא מחמת שמועד למלאכה אחרת, הולכך כשנשבר בשבת אסור טפי דהוי נולד, עכ"ל התוספות, וכן כתב ה"י [סיק ו]. והבין כן מדעתא דנפשיה אבל הם מדברי תוספות, עכ"ל. ולבבי לא כן ידמה, דא"כ הניקף חסר מדברי מ"א, דבדלת עדיין עומד להתחבר זה לא הוציר

משמעות זהב

(ז) צרורות, עין ט"ז. מה שכתב איסור טלטול מוקצה שרי ע"י עכ"ר, עין סימן רע"ז מ"א [ס"ק] י"א וסימן רע"ט [ס"ק] ט' מבואר דאמידה לעכ"ר במוקצה אסור, והתם לצורך עכ"ר או טלטול מן הצד כו', והוא הדיו כן כוונתו כו'. [ח] בין, עין ט"ז. תוספות קכ"ב (א) [ב] ד"ה אדרבא, ועין מה שכתבתי בכללים [אחר הנהגות השואל עם הנשאל את חן בין בין, י"ל זו ואין צורך לומר זה, ע"ש, ועין סמ"ע חר"מ [סימן עב ס"ק ז]. ובירושלמי [שבת פרק יז הלכה א] משמע דחולק על בבלי, דלתות הבית "דרובן" [רבוהא], עין מפרש קרבן העדה ד"ה דלתות הבית) אף בערב שבת, דלתות כלים "דרובה" אף בשבת, י"ע.ש. ועין מ"א אות י"ט. והנה דלתות הבית אע"פ שראוין למלאכה אחרת אסורין, ודלתות הכלים אע"פ שאין ראוין כלל למלאכה אחרת מותרים מחמה לצל, דעדיין שם כלי עליהם, שראוין להתחבר עם הכלים, מה שאין כן בשברי כלים בעינן ראוין למלאכה מה, או מטלטלין מחמה לצל, הא אין ראוין אסורים על כל פנים מחמה לצל:

שערי תשובה

(טו) צרורות, עין באר היטב. ועין מג"א שכתב שטועים הם, שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא בשעריך לו לדבר המותר, ואפילו חישב מאתמול, ואפילו ע"י קטן יש להתמיר, ע"ש, וכמור וקציעה כתב דהמג"א כתב לפי טעותם, אבל לדינא כיון דלא חוי למאכל ולתשמיש היה ליה כאבנים וצרורות, ואפילו לצורך גופו ומקומו אסור, ע"ש:

הנהגות רעק"א

(ט) ובני ביתו (ש) וכו' יש ל'מוד, לענין לן לזה, דהכא דלת עומד עדיין להחזיר צנת לתשמיש הלאסין, ואין שם כלי עליו, ועין במג"א בסמוך ס"ק ל"ה. אלא כלי שמוקצה מהמת מסרין כ"ס שנשבר נשבת, דמה עומד למלאכה אחרת, לא הוי מוקצה אלא לכוני יהודה מטעם מגו דלחקי בין השמשות, אלא לכוני שמשון שרי, כמבואר בריש כ"ה. וזהו דינא דלקמן ריש סימן תק"א:

מהצית השקף

אך מה שכתב הבי"ח בפירוש התוספות צ"ע, דאמרין שם דף קכ"ד (ע"כ) אמר רב נתמן אמר שמואל חרס קטנה מותר לטלטל בחצר, דשכיחי שם כלים, וראוי החרס לכסות כלי, אבל לא בכרמלית, דלא שכיחי שם כלים, ורב נתמן אליבתי דנפשיה אמר אפילו ברמלית מותר אבל לא ברשות הרבים, ורבא אמר אפילו ברשות הרבים מותר (פירש רש"י ד"ה ורבא כיון דבבבא כלי הוא, בעלמא נמי לא פקע שם כלי מנייה), וכתבו התוספות ב"ה ורבא אמר אפילו ברשות הרבים ח"ל, ובהני דנשברו מערב שבת קאמר, דאי כונשברו בשבת האמרין בפרק נוטל [שם קנ"ב, ב] דרבא אית ליה מוקצה, כל שכן נולד, עכ"ל התוספות, והוקשה להבי"ח, הא קיימא לן כתנא קמא דרבי יהודה דלא הוי נולד, ומוכן הוא, ומאי קשיא להתוספות, והיינו הבי"ח לשיטתיה דסבירא ליה ג"כ דתנא קמא ורבי יהודה פליגי אי מקרי נולד או לא. ועל פי זה יצא הבי"ח לחלק דסבירא להו להתוספות דרוקא בחצר סגי באם עושים [מעשיה] מלאכה לתנא קמא דרבי יהודה, אבל ברשות הרבים כיון דלא שכיחי שם כלים אפילו תנא קמא דרבי יהודה, אבל ברשות עושיין מעין מלאכתן, ולכא למימר דסבירא ליה כרבי שמעון דלית ליה מוקצה נולד, הא רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד לירידה על כרחך צריך לומר דמיידי שנשבר מערב שבת, עכתי"ד, וכן כתב ה"י בס"ק ו', ועל זה כתב מ"א דרבי התוספות הם בפשטן, דהמ"א איל לשיטתיה לעיל בס"ק ט"ז דכן תנא קמא וביין רבי יהודה סבירא להו דהוי נולד, ופליגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבי יהודה בעלמא אי מוקצה נולד שרי או אסור, ואי"כ ניהו דאנן פסקינן כתנא קמא משום דסבירא ליה כרבי שמעון דמוקצה מותר, אבל רבא דאית ליה מוקצה וכל שכן נולד על כרחך כרבי יהודה סבירא ליה הנשבר בשבת בעינן שיהיו עושיין מעין מלאכתן, על כרחך הכא מיידי שנשבר מערב שבת: ויצינא אין חילוק כו'. ר"ל, דלא כבי"ח דמחלק דאם נשברו ברשות הרבים אפילו לירידן דקיימא לן כתנא קמא מכל מקום כונשבר ברשות הרבים בעינן מעין מלאכתן בזה גם תנא קמא מודה, דליתא, ואתא צריך לחילוק זה, דכלאו הכי דרבי התוספות אתי שפיר כונשבר לעיל, ולהפוסקים דאית להו נולד גם בחצר בעינן מעין מלאכתן, על כל פנים אין חילוק בין נשבר בחצר או ברשות הרבים: [סיק י] שאין בי כו', פתילה שייכסה כו' ונראיא י"י כו' דמותר א"מ"א נר ש"ם כו'. פתילה שלמה הוא לאו דוקא, אלא אפילו כשר הודלקה וחסר ממנו מעט, אם נשאר כל כך שעדיין ראוי לפתילה קרי לה שלמה, וכן מבואר שם בתרומת הדשן סימן פ"א שכתב לדעת הפוסקים דאם חל יום טוב אחר שבת, אותן פתילות שהודלקו בשבת ולא הובהבו מערב שבת אסור להרליקן ביום טוב, דעל ידי שדלקו בשבת הם ימים וותר להדלקה והוה ליה שבת מוכן ליום טוב, ואפילו בעד שני שלא דלק בשבת אסור להדליק ריח וצד וישתעור

ב ליטלה. לחן בנין וסמירה בכלים, עיין סימן שי"ד [סעיף ה]:
כא (ס"ג) שמה יתקע, ואפילו בכלי שמה בנין גמור, ללא כעולם
 שבת [סי' ס"ג]: **כב** דביון דמוחבר לקרקע בו, ומחייב משום
 צונה (רמב"ם) שנה פרק י' הלכה ה' ומגיד משנה פרק כ"ב ע"פ הלכה

(כ), ה"א"כ גם המלוטם אסור
 לטול ולהחזיר, דמחובין הס:
כג אין נישלים. (ס"ג) פירוש, אסור
 לנטול, ולא דמי לחמיכה חסם
 בסעיף ו', דהתם היה מותר כלי
 עליו מעיקרא, מה שאין כן בנסוף,
 לכן צענין שתקן (ר"ן) שבת מה, ב
 ד"ה ומקשו, ונמחור לקרקע יש
 לחוס משום בנין, לכן צענין בית
 אחיה: **כד** או חור ש"ה
 אסור, מדלענין טומאה לאו מנא
 הוא, וענין שבת נמי לאו מנא הוא.
 והם תלמידי (ס"ג) ומאי שנא משברי
 כלים כמו שכתב סעיף ו', וי"ל
 דהתם מהני ביה יחוד לטומאה,
 מה שאין כן במחט ללא מהני ביה
 יחוד ללא חס כן עשה בו שם שינוי

ומיקון למיתוח (תוספות) שם דף מ"ט ע"ב ד"ה ה), ובזבחים דף
 ז"ד [ע"ה דבור ראשון כתבו ו"ל, עור לח אפי"ג דמקבל טומאה
 במחשבה, כיון דלא מיחד לישיבה צעוד שהוא לח, אסור לטלטלו,
 וכן לר"ך לומר גפי מחט שניטל חודה או עוקפה דאסור לטלטלה
 אף על גב דלא התקינה למיתוח טמאה, עכ"ל, וכוונתם דוקא
 בשברי כלים דרגילין להשתמש בהם תמידי אחר שרי לטלטלם, מה
 שאין כן במחט דרגילין לורקו בין הגרונטות כשנשברה, כדליתא
 בגמרא [שם קכג, א], וכן נראה לענ"ד עיקר, דפסעט דמתניתין
 [כלל פרק י' משנה ה'] משמע דלא התקינה למיתוח טמאה בלא שום
 (ס"ג) דומנין דמימלך עליה ומשוו לה מנא (גמרא שם ע"ב).

בגמרא [ר"ף ע"ג
 פירוש הר"ן ד"ה של
 לז]:
 ב קכ"ו [ע"ה]
 ובגמרא ובתנא
 פירוש הר"ן [שם]
 ר"ה והקשה לרעת
 [שם מה, כג]
 י"ם נפרק כ"ה
 ג' [ע' והרב
 שם בשם הרשב"ה
 כג, ה ד"ה אמר]:
 ב בגמרא ובפירושו
 ז שם ד"ה וכי:
 יאה דעת הגמ"ד
 ש; ש"ה הר"ה
 ר"ן מ דרך י:
 ר"ן שם מה, ב
 ה דמסתבר:
 ז נמשנה קכ"ב
 [ע"ה]:
 קכ"ב [ע"ה] וכדנא
 ז שם מה, ב ד"ה שם
 זן ח סי' קכ"ג
 זל: שם:

היות הבט"ש

אפילו הם מחוברים
 פירוש שהכלים הם
 י"ם לקרקע בטיט
 גמולים הם למעלה
 עמונים בקרקע
 אבל אם [בטומים
 בקרקע אף שהכסוי
 בפני אסור, מפני
 תקלים במגילת] הרי
 סור קרקעות, ולכן
 תביות הטומים
 ע צריכים בית
 , ולא די לעשותן
 מעשה כו' או
 שם בהם מבעוד יום:
 שם בהם מבעוד יום.
 הרי מותר כלי עליה:

היות והעזרה

עיי' סימן שי"ג סעיף
 ט"ה [מ"ה ס"ק ט'
 ט' [ס"ק ט']:
 עיי' סימן שי"ג סעיף
 [עיי' סי' כ"א]
 עיי' סימן שי"ג סעיף
 [ס"ק ט']:
 [עיי' סי' כ"א]
 י"ה ועלמתי
 ל' וכן היה מקול חיים
 הלשון נכ"ל, והנה
 לט"ס שרד:
 ז"כו במהדומה ורס"ה:

כו (ט"ו) דלת של שירה תיבה ונגדל יבולים
 ב ליטלה מהם ואסור להחזירה נזירה (ס"ג) **כז** שמה
 יתקע ושל לול של תרנגולים אסור בין ליטול בין להחזיר
כח דביון (יח) דמוחבר לקרקע אית ביה בנין ובתירה:
 ה [ע"ה] (ט"ז) וביסוי בוד ודוה כג אין נישלים אלא אם
 כן יש להם בית אחיזה דאו מוכח שהוא כלי
 [לח] ושל בליים (י) [ט"ז] אפילו הם מחוברים (ט"ז) בטיט
 יבולים ליטלה אפילו אין להם בית אחיזה (ס"ג) והוא
 [ס"ג] שתקנו ועשה בהם מעשה והבינים לכך (ס"ג) או
 שנשתמש בהם מבעוד יום (ס"ג) וביסוי (ט"ז) תביות
 הקבורות בקרקע לגמרי צריכים בית אחיזה:
כט (ס"ג) מחט שלמה מותר לטלטלה ליטול בה את
 הקוץ (ס"ג) נישל חודה כד או (ס"ג) חור שלה אסור
לא (יא) וחדשה שלא ניקבה עדיין ביה מותר:

כמו לול, ואסור אפילו בלא תקע מטעם צונה כיון שמחובר, ור"ך
 לומר ללול הוא עשוי כלי ואחר כך מצרו. ועיין בסימן שי"ג ושי"ד
 מדעי' אלו: (י) אפילו הם מחוברים בטיט, פירוש, הכלי
 מחובר לקרקע צטיט מלמטה: (יא) והדירה, דומנין דנמלך
 עלה ואינו נוקנה והוא כלי לטול בו הקוץ, אבל בניטל חודה צטל
 מנייה שם כלי, דלא זורקה בין שברי מחכות, ומשום הכי נראה
 שאם יתרה מבעוד יום לאיזה תשמיש דהיה כלי:

וכן פסק הרמב"ם פרק י"א מכלים [הלכה יז]: **ל** ביה מותר.
 [דברי העולם שבת [סי' ס"ה] תמוהים:
 (ס"ג) דומנין דמימלך עליה ומשוו לה מנא (גמרא שם ע"ב).
 באר היטב

באר היטב

י"ם לאיזה תשמיש הוא כלי וש"ה ט"ו [סי' יא], וכלים מוקדם שנסברו
 בשבת, אף על גב דעשוי חין מוקדם, אסורים לטלטל, מ"ה כ"ק י"ח
 [סי' יב]:
 הגהות רעק"א
 (י) [שי"ג סעיף יא] נישל חודה, ודעת הרשב"ה בחידושו [שם קכג, א] ד"ה הא
 דלחין דדוקא בניטל מבעוד יום, אבל בשבת יש להחזיר, כיון דעושין מעין מלאכה
 והוינו אגב הטיה, ומדמי ליה לשירי מחללות בסעיף שלחה זה, ולענ"ד כיון
 דפסקין בשירי מחללות דורקן לאשפה מבעוד יום, משמע דדורקן לאשפה בשבת
 שרי, הכי דערף מחטת (עין ע"ה רשב"ה דסניא ליה בלחם דורקן לאשפה בשבת
 אסור, דדמי מחטת למחט), לחן מתלקין דמחט גרע יותר, לחן עומד כלל
 למלאכה, א"כ חין ללמוד זה מזה כלל, וז"ע. [עיי' ברש"י בחידושו דתתב
 הוה רק בניטל מערב שבת, אבל ניטל בשבת כיון דחיו עדיין למלאכה הראשונה
 והוינו אגב אביהם שרי, וכן בשירי מתעללות דמותר היינו רק בניטל בשבת, כיון
 דמעיקרא חיו לכסוי ביה עפ"ה ועתה גיב חיו לכסות טינות, ועושה מעין מלאכה
 ראשונה מותר, אף דדרך לזרקה לאשפה, ובשבת פערב שבת אסור, כיון דדרך
 לזרקה באשפת, ושיתן במחט ומתעללות חר דניא, דמערב שבת אסור ובשבת
 שרי, עיי"ש, ומדבריו הו"ע סעיף י"ב ואם דקן לאשפה מבעוד יום מבואר דבלאו
 למחט דאין עומד כלל למלאכה, ומחייב רשב"ה בטעם דאסור דדוק):

הבי שרי (תנה) גם משמע דוקא מבעוד יום, הא זרק בשבת שרי, דלא דמי
 מהצית השקף
 ר"ל, כיון שכתב התוספות וכן (ג"ל) [בז"ך לומר] גבי מחט בו, משמע
 המחט ועוד לת טעמן שוה דאין דרכן לייחה: וכן נראה עני"ד עיקר
 השטא דתניתין בו, ר"ל, דהתוספות בשבת דלא אסור לחלק בין דרכו
 לייחה או לא, והצרכו לתרץ מתניתין דאם התקינו למיתוח טמאה שעשה
 בה מעשה, ולפי מה שכתבו התוספות בובחים דלא מוקרי כלי לענין שבת

ביאור הגר"א
 [לז] [סעיף י] ביסוי, אפילו לרבו יוסי [שם קכג, ב], ועיין רש"י שם [ד"ה בביסוי
 קרקע]: [לח] ושל בליים, אפילו לחנא קמא [שם]: [לז] אפילו, שם קכ"ה
 א' כרבי אליעזר בן יעקב וכו' וכו', והוא מורה תנא קמא: [ס] והוא, ר"ל,
 דוקא באותן שאין צריכין בית אחיזה: [מא] שתקנו, בפירוש תוספות שם
 קכ"ה, ב' ד"ה וכי תימא: [מב] אי, הר"ן [שם פ"ג, ב' ד"ה וכו' וכו'] מהא דתורות
 (ג"א) [ג, א] וכתב ארי דקיימא לן כוחיה כמו שכתב בסעיף כ', וכתב דלכך
 הצריך הר"ף [שם] בקנה ובכסוי כלים תיקון כלי ולא הצריך בפקק, לפי שכתבא
 נשתמש בה מבעוד יום, שצריך לחיות מכותן למדתו של הלוח, ועיין [סי'
 [סעיף] כ"ב וסומן שי"ג סעיף א': [מג] וביסוי תביות הקבורות, דמכ"ס
 [שם פ"ה, יג], וכתבא קמא [שם קכג, ב], דאינהו נמי סבירא להו הא דרבי אליעזר
 בן יעקב אלא דמריירי בבחאי גזנא, ולכן פסק הר"ף [שם מה, ב] כתנא קמא
 וכדברי אליעזר בן יעקב, ר"ן [שם מה, ב' ד"ה והקשה]:

הוא כלי ור"ל, אף על גב דאין בנין בכלים,
 מכל מקום מה שהוא בנין גמור גם בכלי יש בנין, ועיין סימן [שי"ז] [שי"ח]
 ובסימן תקי"ט: [ביק גב] דביון בו, וא"כ גם החלויות בו, וכן כתב ה"ח
 בסימן שי"ג ס"ק ה', וכתב דפשיטא דאפילו על ידי גרי איכא איסור גמור,
 כיון דעל ידי ישראל אוכא חובב חטאת א"כ על ידי גרי הוי שבות גמור,

6

התקנת פריזמאן
 בולטת מנהל אלתן עינין האל
 יתכן יונק

ז"ק

7

לצד משום בונה, דכל המחבר לקרקע הרי הוא כקרקע, וכמו שכתב הר"ם ד"ל פירוש המשנה קכ"ו [שם ט"ז פ"ק ו] ויבואר בסעיף י' ומשפוט וזה א"ת [ו] וא"ת. ואף כלי בתלוש וחברו אחר כך בקרקע הכין הוא. ודלת שידה כו', בתלוש ממש מותר ליטול, דאין בנין בכלים, ולהחזיר אסור משום מכה בפטיש כפירוש רש"י שבת קכ"ב (א') [ב'] [ו'] שם ד"ה ח"ד מפרש דיתקע, בונה חייב בכלי, דכי אמרתי אין בנין, במחזיר כלי שנתפרק ואין עירך אומן, ואי"ה במ"א אוח כ"א יבואר). ומה שהקשה מעירובין ק"ב ב' דבור ודוח חייב חטאה בחזרה, אע"ג דכלים הן, וחרין שמה שכתב הבי"ח לחרין דברי הר"ם ור"ף לפירוש המגיד משנה הוא כלים ואח"כ חברונה, סבורים להטעם שמה יתקע, ומיהו אנו קיימא לן כהאי גוונא נמי בונה היה, המחזיר לקרקע הרי הוא כקרקע, וא"כ פשיטא דאסור ליטול ולהחזיר חלון וכמו שכתב המ"א אות כ"ב, והט"ז בסימן ש"ג אות ה' ג"כ אסר ע"י עכו"ם, דבישראל חייב חטאה. ועיין ב"ח [עמוד ש"ב ד"ה ססק: (י) אפילו]. עיין ט"ז. הכיסוי אין מחובר לא בטיט ולא בכלי בעיר, שהפרש יש בין דלתות הכלים ובין כיסוי הכלים שמונחים רק כך, ומשום הכי כ"ש בית אחיזה מוכח דלמשקל ולאחריו קאי ולא מחזיר כבונה, אבל אין בית אחיזה מחזיר כבונה, ולא בונה ממש כיון דאין בציר, כי אם מונח כך. ולא דמי לסעיף ט', דהתם בציר החזיר אפילו בית אחיזה לא מהני, דבונה וסותר ממש הוא, כלי המחזיר לקרקע הרי כקרקע, ועיין רש"י [ד"ה בסימן ור"ן [מט, ב ד"ה בסימן שבת קכ"ו ב', כבונה, לא בונה ממש. ועיין תוספת שבת [ס"ק לג], ולא הביטוי דבריו, ומשמע דוקא ליטול הכיסוי מכור ודוח אסור באין בית אחיזה, דהוה כסותר ובונה, הא אם מונחים במקום אחר שרי לטלטל אף באין בית אחיזה, דלא מוקצין הם. ומה שכתב המחבר והוא שתקנם והכינם לכך, הוא פירוש תורת כלי, כחוספות [שם ד"ה וכו', עיין ב"י [עמוד ש"ב ד"ה ויהא]. וממילא דלתות הכלים בסעיף ח' ודאי תורת כלי עליהן, מאחר שיש להם ציר כו'. ואי קשיא כיון דכלי המחזיר לקרקע כקרקע ויש בו בנין מן התורה, א"כ כסוי תורה המחזיר לקרקע באין בית אחיזה אמאי, הא מחזיר כבונה, י"ל דכל מגולה לא מחזיר כבונה, רק כיסוי הוא באין תחוב בעיר, מה שאין כן חבית הקבורה כולו בקרקע גזור באין בית אחיזה אטו כיסוי בור דרות, ותרא גזירה היא. ועיין לברוש [סעיף ו] ולשונו צ"ע קצת, (ו) במה שכתב בור דרות כולם בקרקע טמון, דמשמע דוח למעלה קצת מקרקע ומכל מקום בנין מחובר הוא, מה שאין כן תנור כלי ממש וחברונה, אבאר עוד: (יא) וחדשה. עיין ט"ז. מבואר הוא בסימן ש"ג סעיף י"ט. ומה שכתב הר"ם שם ויחדה, יע"ש ובמ"א שם אות ט"ז, ועיין אליה רבה כאן [ס"ק] כ"ז, והנה מחט שלימה מותר ליטול קרן לגופו ומקומו, כמלאכתו לאיסור. וגשבר חדרה או חורה ויחדה לחשמיש אחר, שרי מחמה לצל ככל הכלי היתר. ובלבוש [סעיף יא] השמיט ליטול הקרן, סמך על מה שכתב בריש הסימן:

לבושי שרד

לחשקאלי לכן השמטת וכו'. ומה שכתב המג"א עיין סעיף ה', ר"ל דליוור דבר זה בתוקף תמנת חסרון כס דלשכורה שוב אין מקפיד שלא לנשות כסם תשיש אחר, א"כ עסקיו אינם מוקצין: (ב) ב"י בק"ש לא פסיקא מי"ת.א. לכוון שיהי לנים, אע"ג דלמחזיר לקרקע הם, לא פסקא מילתא למיזר דחין בהו בנין ופסחיה, ככ"ל הבי"ח: (ג) בי"א פסיקא שבי"א יתקע. ר"ל, שהקע בחתוך, דאז הוי בנין אף ככלי, ולא כפירוש רש"י שהוציא ב"י [ס"ק ט] והטעם משום מכה בפטיש, וחילוק דמכ"ס [שם נ"ב כה] על רש"י, דלרש"י אף בחתוך לא הוי בנין: (ד) שריש ב"י בריבוי בור. ר"ל, שאינו מחובר כלל, אלא מונח עלי חומר כדי לבנות, וחילוק דמכ"ס [שם נ"ב כה] על רש"י, דלרש"י אף בחתוך לא הוי בנין: (ה) שריש ב"י בריבוי בור. ר"ל, שאינו מחובר כלל, אלא מונח עלי חומר כדי לבנות, ומחזיר לקרקע כקרקע ויש בו בנין מן התורה, א"כ כסוי תורה המחזיר לקרקע באין בית אחיזה אמאי, הא מחזיר כבונה, י"ל דכל מגולה לא מחזיר כבונה, רק כיסוי הוא באין תחוב בעיר, מה שאין כן חבית הקבורה כולו בקרקע גזור באין בית אחיזה אטו כיסוי בור דרות, ותרא גזירה היא. ועיין לברוש [סעיף ו] ולשונו צ"ע קצת, (ו) במה שכתב בור דרות כולם בקרקע טמון, דמשמע דוח למעלה קצת מקרקע ומכל מקום בנין מחובר הוא, מה שאין כן תנור כלי ממש וחברונה, אבאר עוד: (יא) וחדשה. עיין ט"ז. מבואר הוא בסימן ש"ג סעיף י"ט. ומה שכתב הר"ם שם ויחדה, יע"ש ובמ"א שם אות ט"ז, ועיין אליה רבה כאן [ס"ק] כ"ז, והנה מחט שלימה מותר ליטול קרן לגופו ומקומו, כמלאכתו לאיסור. וגשבר חדרה או חורה ויחדה לחשמיש אחר, שרי מחמה לצל ככל הכלי היתר. ובלבוש [סעיף יא] השמיט ליטול הקרן, סמך על מה שכתב בריש הסימן:

לא בנין, דסוגיו דאין שייך בנין בכלים, אבל הר"ן [שם נ"ב ד"ה ח"ד פ"ק] פירש כן דבנין שזריך לזמן אף ככלי, יע"ש: **כב דביון**, עיין מ"א. עיין מגיד משנה פרק כ"ב הלכה כ"ה, ומן טעם למה פסק המחבר דלא כר"ם, ולא כה"ס דעה הר"ף עמו משום דקשה מפרק עשירי, ועיין ט"ז [ס"ק ט] כזה: **כג אין**, עיין מ"א. דגדי האדון ו"ל לייסין פירוש, להחמיל פירוש אסור לטלטל, משמע מטעם מוקצה, כל שאין חומר כלי עליהן כלי פירוש לכן מחמתו וכדומה, וזה (א"י) [ולד"ה] דאף כבטלול אסור כמו כיסוי הכלים, ומכל מקום נראה [בא"ן] בית אחיזה לצור ודוח כבטלול שרי, רק ליקח מהבור אסור, דמחזיר כבונה, וכמו שסיים יש לתוב משום בנין, ומרש"ש דכיר משמע דבא"ן בית אחיזה אסור אף כבטלול, וכן משמע לשון המחבר דאז מוכח שהוא כלי ולא (כ) מחזיר [כ] כבונה, ונמשנה אין שוליו, משמע לטלטל, ואפשר בלא יחדו ומקומו לכן כל שאין בית אחיזה אסור כבטלול, וכיון מותר כבטלול אף שלא מקומו לכן, כל שיש דבר להחזיר בו בחולדה, ומיהו כשיש תורת כלי מותר כבטלול, ולוקח מבור אסור כבונה, ועיין ר"ן גבי פרס (שבת קכ"ד), ומקשו כמה נחמס ובי עירף מתיסוי כלים שיש בית אחיזה דלא שרי אלא בתורת כלי עליהן, ויש לומר דחרס כל מכלי, יע"ש. מבואר מדבריו דאף [א"ס י"ט] בית אחיזה מוקצה הוה אם לא מקח לכן, ואסור כבטלול. ועיין אליה רבה [ס"ק] כ"ג, ולמה שכתבתי מבואר הוא כו'. אבל המ"א סובר לכאורה בית אחיזה אין לר"ך מותר בלי, וז"ע * : **כד או**, עיין מ"א. שבת קכ"ג ח' ומוספות ד"ה מדלענין, אלא דקף מ"ט ב' ד"ה לה, והוספו דמחט בעינין מיקומו כו'. וא"כ כללה הוא, כל שבטומאה כלי ע"י יחדו, מטלטלין בשבת בלא יחדו, הוא הדיו עור לה מטלטלין, דבטומאה מהני מחשבה, וכפירוש רש"י [שם קכ"ג, ב ד"ה נחמס] שבת מ"ט ח' ומוספות ד"ה טומנין, דלא כר"ם. אבל ר"ם סובר לחין לה, כסעיף כ"ה ומ"א (מ"ח) [ס"ק מן], וכמו שכתבו בנחמס דכל שלא יחדה אע"ג דלטומאה מהני יחדו, בלא יחדו אסור לטלטלה, ושאינו מחט שבורה דרך לזרוקו כו', מה שאין כן שזרי כלים דרך להשמיש אחר, וכל הטורה הוא להלכה כר"ם דעור לה אסור כבטלול כל זמן שלא יחדה, מדלענין בטומאה לאו מנא בלא יחדו הוא הדיו שבת, ומשום הכי לא הגיה הר"ם כסעיף כ"ה לקולא בלחין, אלא הוסיף חומרה, דקה יבש אסור. ואי"ה לקמן [אלא אנהא אוח מן] ויבאר עוד: **כה מותר**, עיין מ"א. גמרא קכ"ג ח', ויש לחלק בין טומאה לבנה כו', אע"ג שכתבו התוספות [בנחמס] (בנחמס) כמו שכתבתי באות הקדום, ועיין מוספות שבת קכ"ג ח' ד"ה מדלענין:

אז במקצת גלוי לא גזרין, והבן. ואין להאריך, ואי"ה במ"א [אות בן] ויחדה, יע"ש ובמ"א שם אות ט"ז, ועיין לחשמיש אחר, שרי מחמה לצל ככל הכלי היתר. ובלבוש [סעיף יא] השמיט ליטול הקרן, סמך על מה שכתב בריש הסימן:

ז"ק

מצינו פריזקמיו /
 (בזקאג מנחל אלקין זיון האלס
 מנון רוסאיה

Levi, Mosheh.

בס"ד

בני"ד

עמהעש"ד

ספר

שאלות ותשובות

תפלה למשה

חלק ראשון

כולל

שאלות ותשובות הקירות ופסקים
בענינים הנחוצים בזמנינו

בהלכות שבת

המחבר

הצב"י משה לוי ס"ט

עיה"ק בני ברק ת"ו

שנת "נכבודות מדבר בך" התשמ"ה לפ"ג

הבאה"ט כמש"ל, והב"ד הנה"ש והשיב עליו. ע"ש. וכן פסק המשנ"ב (סי' שח ס"ק קט"ו).
 וע"ע בכה"ח (אות קפד) מ"ש ענד ליישב. ואמנם בתוס' (שבת ג:) ד"ה הכל, משמע שבכה"ג
 לא מיקרי טלטול מן הצד ודומה יותר לטלטול גמור. ע"ש, אכן הרא"ש בפסקיו שם לא כתב
 כן. ולפ"ד יוצא שגם זה מקרי טלטול מן הצד. הנלעד"כ וצוי"מ וימ"ן אמן.

המורם מכל האמור: מותר לתת קליפות ועצמות קשים שאינם ראויים למאכל
 בהמה. לתוך קערה ריקנית, ואין זה מבטל כלי מהיכנו. ומותר לטלטל הקערה עם הקליפות
 ולנער הקליפות לפח אשפה. ואם הניחו קליפות ע"ג השלחן מותר לטלטלן ע"י סמרטוט יבש
 וכיו"ב לכלי ריק ולסלקן שהרי זה טלטול מן הצד לצורך דבר המותר.

סימן כא

בס"ד, יום ב' כ"ו סיון התשמ"ג

7 בענין טלטול זכוכיות המשקפים שנתפרקו בשבת

שאלה: מי שנפל משקפיו, ומכח הנפילה יצאו הזכוכיות ממסגרת המשקפים, האם מותר לו
 לטלטל את המסגרת ואת הזכוכיות בידו, ולהניחם במקום המשתמר בשבת?

וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

תשובה:

(א) לכאורה הואיל ודרך בני אדם להקפיד שלא להשתמש במשקפים תשמישים שונים
 לבד מלבישתן ע"ג עיניו לצורך ראייה. א"כ הגם דקי"ל בש"ע (סי' שח ס"ו) וז"ל: כל הכלים
 שנשברו אפי' בשבת מותר לטלטל שבריהן "ובלבד שיהיו ראויים לשום מלאכה, כגון שברי
 עריבה לכסות בה החבית ושברי זכוכית לכסות בה פי הפך" עכ"ל. ובג"ד ראוי לכסות פי
 צלוחית בזכוכיות המשקפים, וגם המסגרת ראוי ללבשה או לדחוף בה דבר קל וכיו"ב. מכל
 מקום כיון שעתידי לתקנם הרי הוא מקפיד שלא להשתמש בזכוכיות לשום תשמיש והו"ל
 מוקצה מחמת חסרון כיס שאסור לטלטלו בשבת אפי' לצורך גופו ומקומו. ודווקא המסגרת
 שראוי ללבשה יש להתיר טלטולה. והן אמת שלכאורה יש לדמות זכוכיות שנתפרקו ממסגרת
 המשקפים, לדלתות הכלים שנתפרקו בשבת שמותר לטלטלן וכדנתן (שבת קכב:), וכ' התוס'
 (שם) ד"ה אדרבה, דהא דאמרינן הכא שאם נשתברו בשבת יותר יש להתיר מגשתברו מע"ש,
 אע"ג דלקמן גבי שברי כלים אמרינן איפכא, דשרי לטלטל כשנשברו בע"ש יותר משנשברו

בשבת, לא דמי, "דהו
 עם הכלי. אבל לקמן
 אסור טפי דהוי נולד
 לתקנו ולהחזירו לק
 מותר לטלטלו, שעדי
 מצאתי להפמ"ג (מג
 למלאכה אחרת אסור
 לצל דעדיין שם כלי
 למלאכה משהו עכ"ל
 מנחת שבת (סי' פח
 שעתידי לתקנם במסג
 ראיתי בספר שמירת
 דלתות הכלים. [ומט
 ולהצניעו במקומו. ו
 הואיל ועומד לתקנו
 דרכה שיש לחלק ולו
 שמא ישרטו ויתקלקו
 עליהם אסור לטלטלנו
 לשום מלאכה, היינו
 בהם לשאר תשמישי
 חסרון כיס שאסור ל
 בשבת.

(ב) ולא אכחד
 שנפסקה רצועה הפנ
 מתורת כלי ואסור לט
 הלזה פתוח מעל גביו
 ומעמידות אותו שלא
 לבין שני הרגלים, וא
 ראוי הוא לתקנו אע"
 כשנפסקה חיצונה אי
 עתידי לתקנו עכת"ד.
 בשבת ואין ראוי למג

בשבת, לא דמי, "דהכא אכתי כלי הוא שעדיין עומד למלאכה ראשונה וראוי להתחבר הכסוי עם הכלי. אבל לקמן לא השיב כלי אלא מחמת שעומד למלאכה אחרת. הלכך כשנשבר בשבת אסור טפי דהוי גולד" עכ"ל. וכ"כ המאירי והר"ן (שם). ומשמע דכלי שנתפרק בשבת ועומד לתקנו ולהחזירו לקדמותו להיות כלי כבתחילה, אפי' אם אינו ראוי לשום מלאכה אחרת מותר לטלטלו, שעדיין לא פקע ממנו שם כלי כיון שעומד להתחבר ולהתקן כבתחילה. וכן מצאתי להפמ"ג (מש"ז סי' שח אות ח) שכ"כ וז"ל: והנה דלתות הבית אע"פ שראויין למלאכה אחרת אסורין. ודלתות הכלים אע"פ שאין ראויים למלאכה אחרת מותרים מחמה לצל דעדיין שם כלי עליהם שראויים להתחבר עם הכלים. משא"כ שבוי כלים בעינן ראויים למלאכה משהו עכ"ל. וכ"פ בספר תהלה לדוד (שם סק"מ) ובמשנ"ב (שם ס"ק לה) ובספר מנחת שבת (סי' פח סק"ב). ולפ"ז גם בנ"ד הגם שאינם ראויים למלאכה אחרת, מ"מ כיון שעתידי לתקנם במסגרת המשקפים לא פקע שם כלי מהם ומותר לטלטלם כבתחילה. וכן ראיתי בספר שמירת שבת כהלכתה (פרק טו סעיף עז) שפסק כן, ודימה דין זה לטלטול דלתות הכלים. [ומטעם זה יש להתיר לפרק את בלון הסודה כשעושים סודה (ספולוקס), ולהצניעו במקומו. אע"פ שאינו ראוי בשבת זו לכלום שכבר רוקנה הסודה מתוכו. מ"מ הואיל ועומד לתקנו ולמלאותו שנית שפיר יש תורת כלי או אוכל עליו]. אולם האמת תורה דרכה שיש לחלק ולומר שבנדון דידן כיון שמקפיד שלא להשתמש בהם ולטלטלם בשבת שמא ישרטו ויתקלקלו וכיו"ב, הו"ל ככלי שמוקצה מחמת חסרון כים, ואע"פ שתורת כלי עליהם אסור לטלטלם. ומ"ש הפוס' הנ"ל שמותר לטלטל דלתות הבית אע"פ שאינם ראויים לשום מלאכה, היינו שאינם ראויים במציאות ולא משום שמקפיד עליהם שלא להשתמש בהם לשאר תשמישין. אבל אם מקפיד עליהם שמא יתקלקלו ה"ז דומה למוקצה מחמת חסרון כים שאסור לטלטלו ואפי' הוא כלי גמור ומתוקן רק שאין לו שום תשמיש היתר בשבת.

ב) ולא אכחד שלכאורה יש לסייע דעת השש"כ ממ"ש (סי' שח סט"ו) וז"ל: סנדל שנפסקה רצועה הפנימית עדיין תורת כלי עליו ומותר לטלטלו, נפסקה החיצונה בטל מתורת כלי ואסור לטלטלו עכ"ל. ומבואר בפרש"י (שבת קיב.) ששם מקור דין זה, שהסנדל הלזה פתוח מעל גביו וצדדיו של עץ או של עור שלוק וקשה, והרצועות נקשרות ע"ג הרגל ומעמידות אותו שלא יפול מהרגל. ויש לו שתי תרסיות (כעין לולאות) של עור, אחת מבפנים לבין שני הרגלים, ואחת מבחוץ ר"ל לצד חוץ. ונקבעות הרצועות בהם, וכשנפסק הפנימי ראוי הוא לתקנו אע"ג דתיקונו ניכר וגנאי הוא, מיהו לצד פנים אינו נראה לבני אדם. אבל כשנפסקה החיצונה אינו הגון שוב לתקנו שתיקונו גנאי הוא, וניכר לבני אדם. ועל כן אין עתיד לתקנו עכ"ד. והובא גם בכ"י (סי' שח). והוסיף מרן הכ"י (שם) שאע"ג שכלי שנשבר בשבת ואין ראוי למלאכתו הראשונה, מותר לטלטלו אם ראוי לשום מלאכה אחרת בשבת.

סנדל שאני שאין ראוי לכסות בו כלים כשאר שברי כלים, משום שהוא מאוס. ע"ש. ומבואר מכל זה שאע"פ שהסנדל אינו ראוי לשום מלאכה משום שמאוס, כל שדעתו לתקנו, עדיין תורת כלי עליו ומותר לטלטלו. וידוע דמוקצה מחמת מאוס שאינו ראוי לכלום בשבת אסור לטלטלו אפי' לצורך מקומו וכמבואר במסכת שבת (דמ"ו ע"א) גבי גר של גפט שאסור לטלטלו אפי' לר"ש הואיל והוא מאוס ואינו ראוי לשום תשמיש בשבת, והגם דמסקינן התם רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מותר לטלטלו, הא מפרשינן התם דטעמא הואיל וראוי לכסות בו כלי. כיעו"ש. וכן מתבאר בפירוש רבינו חננאל ובחידושי הרמב"ן והמאירי (שם). וע"ע (שבת קנד:) גבי קרנא דאומנא (פי' כלים של מקיז דם) שהואיל והם מאוסים ואינם ראויים לשום תשמיש בשבת אסורים בטלטול אפי' לצורך מקומן ואפי' לר"ש. וכמ"ש בחידושי הרמב"ן והרשב"א (שם) וכ"כ הר"ן בהלכות (שם) והובא בב"י (סס"י שי). ואעפ"כ מותר לטלטל סנדל שנפסקה רצועה הפנימית שלו, שאינו ראוי לכלום וכן מאוס הוא ואין דרך לכסות בו כלים, ועכ"ל דאמרינן שכיון שעתידי להתקן רואים אותו כאילו הוא מתוקן וסנדל מתוקן בודאי שמותר בטלטול בשבת. אולם באמת אחר העיון בס"ד נראה שזה אינו, וכל שאינו ראוי לשום תשמיש בשבת מחמת מאיסותו או חסרון כיס אסור בטלטול, ואפי' אם עתיד להיות ראוי לטלטול. ושאני סנדל שאע"פ שמאוס הוא, מ"מ אינו מאוס כ"כ כנר של גפט וככלי מקיז דם עד שמקצה דעתו מלטלטלו אפי' לצורך מקומו. ועוד שאמרו במסכת שבת (ד"ס ע"ב) גבי סנדל המסומר, "אבל מטלטלין אותו לכסות בו את הכלי ולסמוך בו כרעי המטה". ע"ש. ומבואר שאינו מאוס כ"כ. וכבר מצאתי להמג"א (סי' שח סקכ"ח) שהעיר בזה על מרן הב"י. ואמנם יש ליישב, שאע"פ שאין דרך לכסות בו כלים ולהשתמש בו הואיל ומאוס, מ"מ אם רוצה להשתמש בו רשאי. ומ"מ תורת כלי אין עליו הואיל ואין דרך העולם לכסות בו כלים. וכ"כ הנהר שלום (שם אות ז). מכל מקום נראה שאינו מאוס כ"כ עד שמקצהו אפי' מטלטול גרידא לצורך מקומו. וע"כ מותר לטלטלו. משא"כ בנדון דידן דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס. וכיו"ב מצאתי בספר חסד לאלפים (סי' שח אות כ) שכ', שאפי' לפוסקים שמתירים לטלטל שעון בשבת, אם לא ערכו מערב שבת או אם ערכו ונתקלקל אסור לטלטלו משום מוקצה מחמת חסרון כיס. עד כאן. והובא להלכה בכה"ח (שם אות רעז) והוא הדין בנדון שלנו.

ג) ומכל מקום נלע"ד שאם נפלו הזכוכיות במקום שאינו משתמר וירא פן ישברו או יפסדו שמותר לו לטלטלם ולהניחם במקום המשתמר, שמכיון שבתחילת השבת היו ראויים לטלטול, ורק עתה כשנפלו ונתפרקו ממסגרת המשקפים אנו באים לאסרם בטלטול מחמת קפידתו של בעה"ב שלא להשתמש בהם עוד בשבת זו, ושלא לטלטלם, הנה מכיון שנפלו במקום שאינו משתמר בודאי אינו מקצה דעתו מלטלטלן, עד שיניחן במקום משתמר, ואז באמת אסור כבר לטלטלם עוד. וכיו"ב ממש מצאתי בחידושי הרשב"א (שבת קיב.) אהא

דאיתא התם סנדל ש ובחצר דמינטר אסור. בכרמלית דלא מינטר ז בחצר) ואע"ג דלאו מן ולמיסמך בה כרעי המט שיהיו עושין מעין מלא ליה אינש ממלאכתו בו לתקוני ולא הדורי למלא הכי א"ל רב יוסף שבקי עד דמיתקן ליה. אבל לטלטולה" עכ"ל. וכ"כ ההשלמה (שם) וז"ל: ט' מלאכה דחזי ומייחד לו מייחד ליה למלאכה אח מייחד ליה למלאכה אח ההשלמה (שם) שכתב הרגב"ר ז"ל כדברי הר' לטלטלו לאחר המילה; מוקצה מחמת חסרון כיס, עתה לאחר שנשבו החיצונה בטל שם כלי נ הפסד ממון וכ"כ הלבוג איברא דיש לעיין בזה ו תחתיהן אע"ג דאיכא ה לנדון דידן וכן עיקר. (ו) הואיל ועתידי לתקנו, א מוקצה ואסור לטלטלו ו

המורם מכל אפי' לצורך מקומן. שו תשמישיו, והו"ל כמוק משתמרים, מותר ליטלו במקום שאינם משתמרי

דאיתא התם דסנדל שנפסקה רצועה חיצונה שלו בכרמלית דלא מינטר מותר לטלטלו. ובחצר דמינטר אסור. שהקשה ע"ז וז"ל: קשה, דאי לאו מנא הוא היכי שרי לטלטולה בכרמלית דלא מינטר דהא לא שרי טלטול במקום פסידא. ועוד אמאי לא שרא ליה (אפי' בחצר) ואע"ג דלאו מנא הוא, מ"מ כיון דחזי למלאכה קצת דקא חזי לכסויי ביה מנא ולמיסמך בה כרעי המטה, הא תנן (שבת קכד:): כל הכלים הניטלים שכריהם ניטלים ובלבד שיהיו עושין מעין מלאכה וכו' ותירץ הראב"ד דבסנדל שנפסקה אחת מאוניו דלא מבטיל ליה אינש ממלאכתו בהכי ליחודי לכסות ביה מנא או לסמוך בו כרעי המטה אלא דעתו לתקוני ולא הדורי למלאכתו הלכך כיון דלא חזי ליה לנועלה לכולה שבת מוקצה הוא. ומשום הכי א"ל רב יוסף שבקיה דלאו מנא הוא. "ודוקא בחצר דמינטר דמקצה ליה אינש מדעתיה עד דמיתקן ליה. אבל בכרמלית דלא מינטר לא מקצה ליה אינש אלא דעתיה עליה לטלטולה" עכ"ל. וכ"כ הר"ן והמאירי (שם). ודון מיניה ואוקי באתרין. וכיו"ב כתב בספר ההשלמה (שם) וז"ל: טעמא דמלתא דלא דמי לשברי כלים דהתם לא חזו למידי אלא לאותה מלאכה דחזי ומייחד להו לאותה מלאכה, אבל הכא גבי סנדל כיון דחזי לתקוני לסנדל לא מייחד ליה למלאכה אחריתי. וכיון דהשתא לא חזי לסנדל אסור. אבל בכרמלית דלא מינטר, מייחד ליה למלאכה אחריתי דחזי ביה כגון לכסות בו את הכלי וכיו"ב. עכ"ל. וע"ע בראשית ההשלמה (שם) שכתב שכדברי ההשלמה כתב בספר המאורות. ושבנמוק"י כת"י כתב בשם הרנב"ר ז"ל כדברי הרשב"א הנ"ל ע"ש. והגם שבדין איזמל של מילה לא התירו הפוס' לטלטלו לאחר המילה אא"כ עודגו בידו, וכמ"ש בס"ד לעיל (סי' יט) שאני התם שכבר היה מוקצה מחמת חסרון כיס קודם לכן, משא"כ בנ"ד שאנו רוצים לחשבו מוקצה מחמת חסרון כיס, עתה לאחר שנשבר. ופשוט. ואפי' לפרש"י בסוגיא שם שאינו מפרש כך, וס"ל דבנפסקה החיצונה בטל שם כלי ממנו. וצ"ל דהא דשרו לטלטל בכרמלית משום דלא מינטר, ר"ל משום הפסד ממון וכ"כ הלבושי שרד והמשנ"ב (שם). מ"מ גם בנ"ד יש להתיר משום הפסד ממון. איברא דיש לעיין בזה מההיא דשבת (קנד:): גבי שליפי רבבי דלא שרי להניח כרים וכסתות תחתיהן אע"ג דאיכא הפסד ממון. ועכ"פ לפירוש הרשב"א וסיעתו הנ"ל יש לנו ראייה נכוחה לנדון דידן וכן עיקר. (וכן מפירוש הרשב"א וסיעתו הנ"ל מוכח שאע"פ שיש עליו תורת כלי הואיל ועתיד לתקנו, אם אינו ראוי לשום תשמיש בשבת משום שמקצהו לתקנו בלבד, הו"ל מוקצה ואסור לטלטלו וכמ"ש"ל בס"ד). הנלעד"כ וצווי"מ וימ"ן אמן.

המורם מכל האמור: זכוכיות שנתפרקו ממסגרת משקפים בשבת אסור לטלטלם אפי' לצורך מקומן. שמכיון שעתיד להחזירן למסגרת המשקפים הרי אינו מייחדן לשאר תשמישיו, והו"ל כמוקצה מחמת חסרון כיס. ומ"מ אם נפלו ונתפרקו במקום שאינם משתמרים, מותר ליטלם ולהצניען שבודאי אינו מקצה דעתו מטלטולם אם נתפרקו ונפלו במקום שאינם משתמרים, אולם לאחר שהצניען אסור לטלטלן יותר.

L

בואר
עדיין
אסור
אסור
התם
כסות
ע"ע
וויים
דושי
ותר
דרך
נדל
וכל
אם
של
זכת
בו
עיר
איל
לם
עד
הוי
פי
קל
עז)
אר
ים
מת
ללו
אז
הא

בעוהש"ח

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סו' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, וש"ס

ברוקלין נ.י. - אלוף תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

ועוד שבכמה פעמים יכשל באיסור בורר כשיציאם מהאשפה [מיהו בנשמ"ש ח"ד סי' קס"ח-ב כתבנו שיש לדון דחשיב רק כבורר פסולת מפסולת (דשרי) כיון שאין לו בעצמו שום תועלת וצורך בהקבוקים הריקים].

☆☆☆

סימן רב"ה

שאלה - להנ"ל מהו להוציא כלי פלעסטי מן האשפה כשאינו יודע אם נזרקה לשם מער"ש (דמוקצית) או בשבת (שאינה מוקצית).

תשובה - מותר. בחי' רע"א (ס"ז) מספק"ל בהמבואר בשו"ע שם דמי שזרק לאשפה מער"ש 'שברי כלים' (הראויין למלאכה אחרת) דמוקצין (משא"כ כשזרקן בשבת) מהו כשאינו יודע מתי נזרקו להאשפה, דמצד חד גיסא היתה לו חזקה דמעיקרא שהיתה שלימה (וממילא שיש לתלות שנשברה ונזרקה לאשפה בשבת) אבל לאידך גיסא הרי הוא דשיל"מ, ומספק"ל בכה"ג אי אזלינן בתר חזקה (אף דלא אזלינן בכה"ג אחר רוב) והובא בבה"ל (ד"ה מבעו"י), ומלשנו מוכח שאפשר להקל, ובשו"ת עמק התשובה (ח"ה סי' י') העלה לאיסור.

מיהו בנידון דידן נראה שיש להקל כיון שאינו ברור דבכלים אלו מהני ביה כיטול (זריקה לאשפה) בעודו בשלימותו (וחזיא למלאכתו הראשונה ממש) ממילא שיש ס"ס בדבר.

☆☆☆

סימן רכ"ז

שאלה - שברי כלים דלא חזי למידי.

תשובה - מעתה מוקצין לגמרי (אפילו נשברה בשבת) [אפילו לצוגומ"ק]. פשוט בכל הפוסקים דכלי גמור שנשברה בשבת (אפילו שהיה ראוי לשימוש

ולטלטול עד עכשיו) אם לא חזי למידי נעשית מעתה מוקצה גמור כאבנם וצרורות.

ומסתימת הדברים דהיינו אפילו כשעדיין לא זרקן לאשפה, דמצד עצמן בטילה לגמרי מהיות עוד כלי.

וכאמור דהסכמת כל הפוסקים דשברי כלים דלא חזי למידי נעשין (אפילו בשבת) מוקצין מחמת גופן, אבל בפרישה (סק"ו) כ' דמותר לטלטל שברי כלים דלא חזי למידי כשהוא לצורך גופו ומקומו, הואיל דאתי מתורת כלי, ונסתייע ממה שכתב כן בתשו' הרא"ש (כב-ח) לגבי קליפי אגוזים, והביאו להלכה בא"ר (סקט"ז) ומדייק גמי כן מלשון הלבוש שם (סוס"ו), אבל הפמ"ג (משב"ז סק"ה) חולק והעלה לאיסור, והובא להלכה בבה"ל (ד"ה כגון) וכן סתם במ"ב (סקכ"ח) דהוא מוקצה מחמת גופו, וכן חולק על הא"ר בס' תהל"ד (סק"ז) ושכ"נ משמע משו"ע הרב.

☆☆☆

כלי שנשבר - דלתות שנתפרקו - ספסל שנתפרק א' מרגליה - מוקצה לעשירים שברי כלי שראוי לשימוש אחרת

סימן רל"ה

7 שאלה - דין שברי כלים הראויין לשימוש אחרת 'בזמנינו' שאין הדרך להשתמש עמהן לשימוש אחר.

תשובה - מוקצין (אפילו אם נשברו בשבת). מבואר בשו"ע (ס"ו) דכלים שנשברו (בין בשבת ובין בער"ש) מותר לטלטל שבריהם אם ראויים 'לשום מלאכה' (כגון שברי עריבה לכסות בה החבית, ושברי זמוכית לכסות בה פי הפך) אבל אם אינם ראויים לשום מלאכה לא (והן מוקצין מחמת גופן).

ולעומת זה מבואר שם בשו"ע (סי"א) דמחט שניטל חודה או חורה אסורה בטלטול

אפילו כדי ליטול בה את הקרן, ולא אמרין דאכתי הוי כלי כיון שראוין ליטול בה את הקרן, והטעם בגמרא (שבת קכג). הובא במג"א (סקכ"ד) ובמ"ב (סקמ"ח) דדוקא בשברי כלים דרגילין להשתמש בהם תשמיש אחר הוא דשרי לטלטלם, משא"כ במחט דרגילין לזורקו (בין הגרוטאות) כשנשברה ובטל שם כלי מינה, ומסתבר דהיינו אפילו אם ניטל חודה בשבת (דבכניסת השבת היה שם כלי עלה) דמעשה בטל לגמרי שם כל מינה, עוד זאת נראה מסתימת הפוסקים דאפילו אם למעשה עדיין לא זרקה בין הגרוטאות הוא מוקצה כיון שרגילין לזורקן על כן להכי קאי, וע"ע שו"ע הרב (סכ"ט) דשברי 'עריכה' אע"פ שראוין לכיסוי פי כלי קטן אין תורת כלי עליהם לפי ששברים הקטנים של העריכה דרך לזורקן לאשפה, ואין הדרך לייחדם לשימוש אחר, וע"ע במג"א (סקכ"ח) ובמחצה ש"ק שכתב לבאר דבריו דמנעל שנפסקה רצועה החיצונית דמוקצה (כמבואר בשו"ע סט"ו) דאף דחזי לסמוך בו כרעי המטה ולכסות בו את הכלי מ"מ כיון שאין דרך לייחדו לשימוש אחר, אלא זורקין אותו על כן הם מוקצין, ושכ"כ בס' תוס"ש, וכ"כ שם בלבושי שרד ובמ"ב (סוסקג"ח).

← **ממילא** לפי זה בזה"ו (שמחמת ריבוי השפע בחסדי ה', שיש לנו ריבוי כלים לכל מיני שימושים מינים ממינים שונים) שאין הדרך להצניע חלקי כלים שבורים אפילו שלמעשה היו ראויין לאיזה תשמיש (דרך משל שום אדם לא יצניע חלק מכוס זכוכית שנשברה להשתמש עמה להחזקת מלח לטבול בו פרוסת הוציא) מסתברא דשוב הן מוקצין (מחמת גופן), והיינו אפילו אם נשברה בשבת ועדיין לא זרקן לאשפה (דאפילו באותן שברי כלי שמשמשין עמו לשאר שימושים הדין שאם נשברה מער"ש זורקן לאשפה מער"ש דביטלו מהיות עוד כלי ואסורה בטלטול), וכסברא זו כ' בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' מ') ובס' שלמ"י (פ"ג) משם בעמח"ס אז נדברו, ובשו"ת מגד יהודה (ח"א סי' ח'), אבל

בס' חוט שני (ג-קה) דלא שנא, ואף בזמנינו לא בטל שם כלי משברי כלים הראויים לשימוש (אבל אין סברתו מוכרחת).

ונראה פשוט דכלי שזורקין לריסייקלינין (שאח"כ עושין מינייהו כלים חדשים) מחמת כן לא נשאר עלה שם כלי (כשברי כלים דחזי לשימוש אחר) דדוקא אם ראוי לשימוש אחר כמות שהוא, אבל לא מה שצריכין לחזור ולעשותו, וכדמוכח נמי מהמבואר בגמ' הג"ל דמחט שניטל חודה או חורה מוקצית משום דרגילין לזורקו בין הגרוטאות ופרש"י 'שברי מתכות' (ולק"א שזורקן לאשפה) והיינו שהשברי זכוכית היו עושין אח"כ עמו כלים אחרים.

ועמ"ש"ב בס"י שי"ד בנוגע לטלטל מנעל שנפלה ממנה הזוילין (ושם מבואר דין סנדל שנפסקה רצועה הפנימיות או החיצונית).

☆☆☆

סימן רל"ז

שאלה - כתונת (התחתון) שנקרעה ולא חזי עוד ללבישה אבל חזי לשימוש בתורת מטלניות.

תשובה - אם נשאר בו שיעור שימוש מטלניות (ולא זרקן לאשפה) אינן מוקצין [אם לא זרקן לאשפה מבער"י]. איתא בשו"ע (סי"ג) דשירי מטלניות שכלו (לשון שו"ע הרב וערוה"ש מטלניות שהם שירי בגדים שבלו) אם הם ג' אצבעות על ג' אצבעות מותר לטלטלן, והטעם דחזי לעניים לטלאי על גבי בגד (וי"א אפילו בפחות דחזי לקנח בו טינוף, ולהלכה נקטינן לחומרא, דכיון שאינו שימוש של כלי אין דינו כשברי כלים דקיי"ל דכל שעדיין ראויין לכיסוי כלים לא פקע שם כלי מינה עשו"ע הרב סוסמ"א). אלא שמבואר באחרונים דהיינו דוקא בעניים, אבל בעשירים רק אם נשאר בהם ג' טפחים על ג'

טפחים (דאז יש להם לעשירים) אבל בפחות חשיבות לעשירים, וממ אפילו לעניים, דכלל גדו הבצי

והנה בזמנינו אין הו בגדים שבלו לטל אבל מ"מ משתמשין (שמאטע בלע"ז) ומסתבו טפחים על ג' טפחים (א לתורת כ

ומבואר בפוסקים דכ לאשפה מערו סמ"א ומ"ב סקנ"ג), מן בשבת שאינו מוקצה (א שעדיין ראויין לאיזה לאשפה מער"ש אף שרא כלל הנ"ל דבמוקצה :

• **וכ'** בס' משנה ברז דמשחקי ילדים עדין למשחק הילדים ועומדים לכן, שדרך היל: כשהם שבור

סימן
שאלה - כלי גמור ועל כן מוקצית כ

תשובה - מסתנ המקפירינ כלי (זכוכית) שנקצץ [כאומרם שקשה לשכח קט"ז ק"י, או שאינו מס

דלתות הכלים שנתפרקו

סימן רמ"א

ביסוד היתר דלתות הכלים שנתפרקו דמותרין בטלטול.

תשובה - כל שראויין ובדעתו להחזיר

אינן מוקצין. הטעם משום דאכתי ראוי לחזור ולהתחבר אל הכלי, על כן עדיין מוכנין הן אגב אביהן, ואכתי כלי הוא (ע' רש"י ר"פ כל הכלים דף קכב:) כמו שבי' הטור"ז (סי' ש"ח סק"ח) וש"ע הרב (סל"ד) ומ"ב (סקל"ה).

ומבואר שם בגמרא דהיינו בין אם נתפרקו בשבת (שאו שייך הסברא שמוכנין על גבי אביהן, דבביהשמ"ש היו מוכנין לטלטל אגב אביהן) בין אם נתפרקו מערב שבת, אעפ"כ נישלחין בשבת (ועיי"ש בתוס' ד"ה אדרבה הטעם שעדיין עומד למלאכה ראשונה וראוי להתחבר עם הכלי) הובא נמי בטור"ז הנ"ל.

דוקא כשבדעתו להחזירו אל עיקר הכלי כמקדמת דנא

כ' בס' קצוה"ש שאינו מותר אא"כ דעתו להחזירו לאותו הכלי עצמה שנתפרקה ממנה (דוק בזה שייך הסברא שמוכנת אגב 'אביהן') [ע' בדברינו בס' רמ"ב מה שכתבנו בנד"ז בנוגע כפתור שנפלה מן הבגד]. וכיו"ב כ' בס' חוט שני (ג-קיג) דדוקא כשבאמת בדעתו להחזירו לאותו הכלי שהיה מונח שם הדלת, דאז אמרינן שלא נתבטל שמו הראשון, אבל כשבדעתו מעתה להשתמש עם הדלת לכלי אחר, לא אמרינן שהוא מוכן אגב אכיו דזה דבר חדש.

אם בעינן שהדלת המפורק יהא ראוי בשבת לאיזה תשמיש כמות שהוא

פשטות הדבר שא"צ, אבל יש שמצריכין. הפמ"ג (משב"ז ח') כ' דהיינו אף שהדלתות שנתפרקו אינן ראויין עכשיו כלל למלאכה אחרת

בעודן מפורקין עדיין שם כלי עליהן, והובא להלכה בתהלה לדוד (סקי"א) וכ"כ המ"ב הנ"ל, ובאמת שכן הוא משמעות לשון השו"ע (סי' וס"ח) עיי"ש ודוק, וכ"ה בס' שולחן שלמה (סקס"ז) ובס' אז נדברו (ד-לט).

→ מיהו במאירי שם (קכב:) כ' הטעם שהרי ראויים הם אף למלאכתם הראשונה לכסות בה את השידה או את התיבה והמגדל, וכ"כ הערוה"ש (סק"ה) שבי' מפני שעדיין שם כלי עליהם שגם כשנתפרקו יכולין לכסות בהן כלים, וכ"ה בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות ב') משום דאית ליה להדלת איזה תשמיש [ועל כן דעתו שאסור לטלטל כפתור שנפלה כיון דעכשיו לא חזי למידין], וחשש לה נמי הגרשז"א בס' שש"כ (פט"ו הערה רכ"ב, וע"כ צ"ע בכפתור).

ובס' שבת לישראל (ע' שמ"ז) מביא מבעמח"ס פרדס שמחה שליט"א שאף להמאירי דוקא אם נתפרקה מער"ש מצריך שיהא ראוי למידי, אבל אם נתפרקה בשבת מותר בכל אופן מצד הסברא שחויין אגב אביהן, ועיי"ש שכן יוצא להיתר מדברי התוס' ותוס' רי"ד דמותר בכל אופן, וכ"כ בס' מנוחת אהבה (יב-מ), ועל כן מותר לטלטל בורג שנפל מכסא או שולחן כל שבדעתו להחזירו לאותו הכלי שנפלה משם (אבל לא מהני מה שבדעתו להחזירו לכלי אחרת) [אם לא כשמקפיד שלא להשתמש באותו חלק שום תשמיש בשבת מפני שחושש שיתקלקל].

אי בעינן שיהא ראוי להחזירו בשבת

→ א"צ. בפשטות אין צריך, דההיתר אינו מצד שעודנו ראוי לשימוש היום, רק מצד שיהא ראוי ליום המחרת, לאחר שיחזור ויחברו לאביו, על כן גם עכשיו נשאר עלה שם כלי, וכזה נוטה בס' תהל"ד (סקי"א, אבל מסיק בצ"ע), וכ"כ להקל בשו"ת חלק לוי (סי' ק"א), ומח"י ח"ס שבת (קכב: ד"ה אדרבה) משמע לחומרא, מיהו סתימת הפוסקים להקל, ע' להלן משם האחרונים.

סט"ק
שיש
מהו
שפוף
כליל
ג נקב
ש קל
וקצה
קבוע
מיני
כוס
בהם
לטלו
חוכה
שלא
דוק
טעור
ומה
כדרך
לא
קצה
הקל
זוהו
מות
לחן
פת
לים
רינו
ר"ץ
שרי
שום

מהו אם צריך 'מעשה אומן' להחזיר את הדלת (להכלי)

הנה סתימת השו"ע להיות, משמע רבכל אופן הוא, מהאי טעמא גרידא כיון שעומד להחזירו אל עיקר הכלי גם עכשיו לא בטל שם כלי מינה.

אבל בס' חוט שני (ג-קיג) תפס להלכה כתוס' רי"ד (שבת קכב: ד"ה אע"פ) הדלתות הכלים שנתפרקו שמוכנין אגב אביהן היינו כשאי"צ למעשה אומן להחזירו, אבל כשצריך למעשה אומן אסורה בטלטול (ואף שגם בלא מעשה אומן אסור הישראל להחזיר הדלת להכלי בשבת משום איסור בנין, מ"מ כל שאינו צריך מעשה אומן להחזירו חשיב שהוא עומד להחזירו ומוכן הוא), וכיו"ב כ' בס' שלמ"י (ג-ג), ובהערה ט"ו) משם הגרשו"א ז"ל דאינו מותר אלא דבר 'שכל אחד' יכול לתקנו (אף שצריך כלי אומנות לכך), אבל דבר שצריך אומן לכך לתקנו הו"ו מוקצה, אף שעיקר הכלי מתוקן ורק חלק ממנו נשבר, דאז נהי שעיקר הכלי אינו מוקצה כיון שראוי אבל השבר מוקצה, וכן הוא בס' או נדברו (ח"ו סי' מ"ו), אבל בסר"ס שלמ"י מביא מבעמח"ס טבעת החושן (שליט"א) ז"ל שמתיר אפילו אם צריך בימוה"ח אומן לתקנו, ומסתבר הכי מדלא הזכירו שום א' מנושאי כלי השו"ע פרט זה דבכה"ג אסורה. L

דלת הכלי "שנשבר" ועדיין יכולין לתקנו

בס' תהלי"ד (סקי"א) שמספקא לי' אם 'נשבר' דלת הכלי אלא שיכול לתקנו אי גם כן אמרינן דכיון שראוי להתחבר אינו מוקצה, או דילמא דוקא בנתפרקו דהיינו שהוא דבר מתוקן רק בעי חזרה גרידא, לא דבר המחוסר תיקון והניח בצ"ע, ואם צריך אומן לתקן השברים תלוי נמי במה שכתבנו למעלה בדלת שנתפרק וצריך אומן להחזירו ולתוקעו אם ג"כ מותרת בטלטול.

ואגב בס' שלמי תודה (ע' רנ"ד) מביא משם חכ"א שמוותר לטלטל שן תוחבת (וה"ה הנקרא 'כתר') שנפלה, כדין דלתות הכלים שנתפרקו, לפי שהדרך להחזיר את השן למקומה (דאדם נידון לגבי זה כמו כלי) [פ"י אף דבשבת לא חזי למידי, וגם שצריכין אומן שיחזירו]. L

ד בית-יד של העץ חיים שנפלה

מותר לטלטל הבית יד כדי להצניעו כדין דלתות הכלים שנתפרקו (אע"פ שאפילו אסור להשתמש עמו שאר מיני שימושים בהיותו תשמישי קדושה עצמו), אבל מה שמסופקני דדילמא יהא אסור לטלטל גוף הס"ת, כדין כירה שנשמטה א' מירכותיה כיון שקשה מאוד להסתדר עם ס"ת בלא בית יד, אבל כמדומה שהמנהג להקל, ואולי דכיון שקוראין בתורה רק ברבים (מנין עשרה) אמרינן רבים מידברי אהודי ולא יבואו לתקנו ע' להלן סי' רנ"ו, שו"ר שדן בזה בס' או נדברו (ח"ד סי' ס"ג) ומתיר מטעם אחר כיון שהס"ת יכולה לעמוד בארון בלא העץ חיים ואינו אלא לנוחיות של קריאה והגבהה, ולא נראה טעם זה שכידוע הוא עיכוב גדול להשתמשות הס"ת, מפני חשש שלא תפול הס"ת ח"ו כשילכו הגבה ויוציאוהו ויחזירוהו לארון בלא בית יד, ופשוט שאם כבר נפלה מלפני שבת והשתמשו עמו ככה דשוב לא גזרינן גזירה דשמה יתקע ע' להלן סי' רנ"ז. L

קנה של מכבדות (בעזע"ס) שנתפרק

להנ"ל קנה של בעזע"ס שיצאה אינה מוקצה דחזי אגב אביהן (לחזור ולתקן אחר השבת) כדין דלתות הכלים שנתפרקו [ולא גזרינן דילמא ע"י טלטולו אתי לתקן המכבדות כיון שאינו מטלטלו כדי להשתמש עם המכבדות], אם לא שנימא דמאחר שהמכבדות אסורה בטלטול (מחמת גזירה שמה יתקנה ככירה שנשמטה א' מרגליה) שוב גם הקנה מוקצית דלא שייך לומר

דחזי אגב אביהן, מיהו לפ היתר טלטול של הדלת ו ראכתי ראוי לחזור ולהתחנן עדיין מוכנין הן אגב אביהן) שאביהן יהא מותר בטלטול שראוי להתחבר (וזה משוויין

אבל אם נשברה חלק הח שנתקלקלה השרוף, באופן שלא חזי עוד להחזי כדי כלי שנט

מחמת גזירה דט

ע' בדברינו בס' רנ"ו למד דלתות הכלים שנתפרקו שמה יבוא לתקנו בשבת כמו על כירה וספסל שנתרקה א' בתרי אנפי, א' שאף שם לא בעיקר הכלי, אבל לא כשמטלטל את הרגל כדי להשתמש עמו, ב' דבאמת כשיכול להשתמש כרגיל בג וחסרון הדלת אינו מפריע הכלי.

☆ ☆ ☆

סימן רנ

שאלה - כפתור (קנע בשבת מן הבג

תשובה - המיקל לט לסמוך, והג המנהג להחמיר, וכל כשבדעתו להחזירו לא משם. מבואר בשו"ע (ס שדלתותיהן נתפרקו מהם בחול ובין שנתפרקו בשו (משב"ז סק"ח) והובא במ"

באופן שעכשיו אינן ראויין למלאכה אחרת, וממילא שלפי זה כפתור אינו מוקצה, ובאמת בס' מנחת שבת (פח-ב) למד מדין דלתות הכלים שנתפרקו דמותו לטלטלן דכפתור שנפל מהבגד אינו מוקצה, שהרי ראוי להתחבר עם המלבוש, וכן מביא בס' מב"ל (ע' קכ"ג) משם בעל שבת הלוי שליט"א דכפתור שנפלה מן הבגד בשבת אינו מוקצה כדלתות הכלים, ועוד שכרוב המקרים ראוי הכפתור לשימוש גם בשבת ע"י שמחברו בבגד ומכניסו לנרב המיועד לו (ועוד שעכ"פ ראוי על פי צלוחיתו), וכן מיקל בזה בשו"ת מאזני צדק (ח"א סי' ל"א) ובשו"ת שאילת שאול (ברייש, ח"ב אר"ח סי' ל"ט).

ואין לאסור לטלטל הכפתור מפני היות שבתפירה כל דהו יכולין לחזור לתופרו להבגד א"כ יש לגזור שמא יבוא לתקנו כמו שאסור לטלטל כירה או ספסל שנשמטה א' מירכותיה גזירה שמא יתקע נכמו שראיתי בס' מנחת אהבה (יב-מב) דכל דבר שהדרך לתקנו בקלות והדרך לתקנו בבית כגון שהוא תיקון פשוט מאוד אסור לטלטלו בשבת גזירה שמא יתקנו בשבת, ומה שהתירו לטלטל דלתות הכלים שהתפרקו מכלים ולא חששו שמא יחזירם למקומם בשבת מיירי בדבר שאין דרך האדם עצמו לתקנו אלא מוסרו לאומן, או בדבר שאין תיקונו קל ופשוט כל כך, דז"א דהתם אסרינן לטלטל הכירה והספסל, אבל לא מצינו שאסרו לטלטל הירך והרגל, והכא שהדין לטלטל הקנעפ"ל הוא דומה לטלטול הירך [ובנוגע לאסור לטלטל הבגד, כמו שאסור לטלטל הספסל שנתפרקה א' מרגליה, שאני התם שאינו ראוי להשתמש בו כמות שהוא, אבל הכא בבגד בדיעבד יכולין ללבשו בלא כפתור, שו"ד בס' מגילת ספר (מז-ב) שדן מהו לטלטל הבגד אם קשה ללבוש אותה כראוי בלא הכפתור, אם גזרינן שמא יתפור בה את הכפתור, ומסיק להתיר דהתפירה הוא מעשה גדול ולא גזרו בכה"ג דומה

רחוי יאגב אביהן, מיהו לפמש"כ למעלה דטעם היתר טלטול של הדלת המפורק הוא משום דאכתי ראוי לחזור ולהתחבר אל הכלי (על כן עק"ז מוכנין הן יאגב אביהן) אולי לא בעינן תנאי שאביהן יהא מותר בטלטול, והעיקר תלוי במה שראוי להתחבר (וזה משווייהו טפל לעיקר הכלי).

אבל אם נשברה חלק התחתון של הקנה (או שנתקלקלה השרויף, ואינה מחזקת מעמד) באופן שלא חזי עוד להחזירה אז הקנה מוקצית כדי כלי שנשברה.

מחמת גזירה דשמא יתקע

ע' בדברינו בס' רנ"ו למה לא אסרינן לטלטל דלתות הכלים שנתפרקו מהכלי מחמת גזירה שמא יבוא לתקנו בשבת כמו שגזרו אסור טלטול על כירה וספסל שנתרקה א' מרגליה [נשיש ליישב בתרי אנפי, א' שאף שם לא גזרו אלא להשתמש בעיקר הכלי, אבל לא על הרגל, ובפרט כשמטלטל את הרגל כדי להצניעו (לא כדי להשתמש עמו), ב' דבאמת הכא אינו מותר אלא כשיכול להשתמש כרגיל בגוף הכלי בלא הדלת, וחסרון הדלת אינו מפריע את שימוש של עיקר

הכלי].

סימן רמ"ב

שאלה - כפתור (קנעפ"ל בלע"ז) שנפלה בשבת מן הבגד אם הוא מוקצה.

תשובה - המיקל לטלטלו יש לו על מה לסמוך, והמחמיר תע"ב, וכן המנהג להחמיר, וכל זה (להקל) רק כשבדעתו להחזירו לאותו הבגד שנפלה משם. מבואר בשו"ע (ס"ח) דכלים הניטלים שדלתותיהן נתפרקו מהם נטלים (בין שנתפרקו בחול ובין שנתפרקו בשבת), ומבואר בפמ"ג (משב"ז סק"ח) והובא במ"ב (סקל"ה) דהיינו אף

מביא משם תותבת (וה"ה) דלתות הכלים השן למקומה אף דבשבת שיחזירון.

פלה

הצניעו כדין ע"פ שאפילו ושים בהיותו שמשופקני ת. כדין כירה אוד להסתדר מה שהמנהג רק ברבים אהדדי ולא ר שדן בזה מטעם אחר העץ חיים ולא נראה להשתמשות ז"ו כשילכו א בית יד, והשתמשו א יתקע ע'

תפרק

נה מוקצה תקנו אחר ולא גזרינן בדות כיון בדות], אם בטלטול שמטה א' ייך לומר

למש"כ הטו"ז שאם נשברה הירך מותר לטלטל הכירה דלא גזרינן שמא יבוא לעשות ירך אחר].

מה שמנהג העולם להתמיר

74 מידו סגנון דעלמא שכפתור שנפלה מן הבגד הוא מוקצה מחמת גופו, וכזה מובא בס' פניני רבינו הגרי"ז (ע' ס"ד) כשראה הגרי"ז כפתור ביד הילד צעק עליו "זרוק את הכפתור - זה מוקצה" [ועיי"ש שאח"כ שאל מטו מאת אבי הנער על שגרם לו הפסד הכפתור, הרי שהתמיר כל כך אפילו בנוגע קטן] וכן מביא בפסקי דברי יואל שמרן מסאטמאר ז"ע הורה דכפתור שנפל מן הבגד מוקצית, וכן מביא בשו"ת ברכות שמים (קאשוי, חאו"ח סי' פ"ו) שמנהג העולם דקנעפי"ל שנפל מבגד שהוא מוקצה ואין מטלטלין אותו, וצ"ע למה

והגני לכתוב כמה טעמים לשבח למנהג המניעה.

א שבס' מנחת שבת מספק"ל בזה לפי מה שמביא מס' תהל"ד (סקי"א) שמסתפק בכללא דא דאולי דלתות הכלים שנתפרקו שאינו מוקצה היינו משום שאי"צ אלא "להחזירו", אבל אם הדלת ינשברה באופן שצריך מקודם לתקנו אם מותר לטלטלו יע"ש, פי"ו וס"ל דהכא נמי מה שצריכין לחזור ולתופרו" אל הבגד זה חשיב כדבר הצריך תיקון, אבל לענ"ד דמה שצריכין לתופרו זה אינו כתיקון אלא כחזרה, שבנפילת הבגד לא נתקלקלה הכפתור כלל, וכן מטלניות ג' על ג' אינו מוקצה משום דעומד לתופרו לטלאי ע"ג הבגד, ובס' שלמי יהודה (פ"ג הערה י"ד) מביא מג"א דדוקא דלתות הכלים שאי"צ אלא 'חזרה', משא"כ כפתור שצריך מעשה של חפירה.

ב בס' שש"כ (פט"ו סס"ח) כ' שטוב להתמיר לפי משמעות המאירי ועוד הנ"ל (בס' רמ"א) דדלתות הכלים אין מותר לטלטל אא"כ הן ראויין כמות שהן לאיזה שימוש, וממילא כפתור דלא חזי למידי בשבת זו הו"ל מוקצה מחמת גופו, וכן

בשו"ת באר משה מחלק בין כפתור גדול דראוי לכסות בו כלי דל"ה מוקצה ובין כפתור קטן שאינו ראוי לכלום דאז הו"ו מוקצה, וכ"ה בתשו"י בעל אג"מ (שבס' טלטולי שבת, אות יח) דבזה"ל כפתור שנפל מבגד מוקצה שאין הדרך לצוד אותו ע"פ צלוחיתו, ולא דמי לדלת שנתפרקה שיש"ל איזה השמיש כמות שהוא, וכן מובא בקובץ קול התורה (גליון נ"ד) הוראה בע"פ מבעל אג"מ ד"ל שכפתור שנפל מבגד בשבת הוא מוקצה.

אלא שכבר הבאנו למעלה מבעמח"ס פרדס שמחה שליט"א שהמאירי דוקא אם נתפרקה מער"ש מצריך שיהא ראוי למידי, אבל אם נתפרקה בשבת מותר בכל אופן מצד הסברה שחזיין אגב אביהן, ממילא שה"ה לגבי כפתור שנפלה בשבת.

ג בקצוה"ש (קט-ח) מפפק דלכאורה לא דמי לדלתות דעומדת רק להתחבר לכלי הוה (דהדלת הוא לפי מדת הכלי ומיוחד להכלין) משא"כ כפתור כמה פעמים אין מדקדקין להחזיר להבגד דוקא הכפתור הזה (ולא מהני מה שיחזיר הכפתור לאיזה בגד, ופקע תורת כלי מינה), וכיו"ב כ' בס' שש"כ (טו-סח) דככפתור בדרך כלל לא מקפידים להחזיר דוקא אותו כפתור על כן אסור לטלטלו [עוד כ' שם בס' שש"כ דאם נקרע הבגד שממנו נפל הכפתור דתו אין הכפתור עומד להחזירו עליו הוי הכפתור מוקצה].

ובאמת כך הוא המציאות בזמנינו כשמגביהים כפתור שנפלה מן הבגד הוא על דעת להצניעו בין שאר הכפתורים (שמצוי לבני"א בבית קופסא מיוחדת שמחזיקין שם הכפתורים לעת מצוא) ומסתבר דמה דקיי"ל דדלתות הכלים חזי אגב אביהן "אביהן" דייקא דאז עודן נחשבין כאילו מחוברין לאביהן, ובטלים איליו, לא כשרק רוצה להצניעו בשביל שימוש לעת מצוא, אבל לא יחזירו בפועל לאביהן דייקא, מיהו יש לדחות לפמש"כ בס' רמ"ז דמשאחז"ל דחזיין אגב אביהן לא קאי על העתיד אלא על העבר כיון שמלפני כך

כשהיתה מחוברת עם כן גם עכשיו שם כל ליסוד זה ממטלניות להתחבר לבגד אחר תבואות שמש :

ה בס' חוט שני בחוס' רי"ד הנ"ל שמוכנין אגב אביהן להחזירן לאביהן עיי"ל כלל חיבור כפתור (לגבי חוה"מ וכדומה עיי" מעשה הדיוט סג אביהן (וע' בס' מגי מסתבר דמעשה אוב אומן לגבי מלאכת המלאכה, משא"כ ה לאחר (אומן) שיתקנן (בביתו), ואין כוונת אלא 'לגברא' אומן ו הנ"ל כ' דדבר שדו בעצמם לא מיקרי

ז ויש שרצו לחדי שנתפרקו אלא ב עצמו, וא"כ כפתור פ הוא עי' שלמי יהודה לודד מבואר דאף

ח חותני הרה"ח ששמא מנהג הע שמעולם לא היתה להלן בס' רמ"ד) מהתם (כפתור חדש) מן הבגד, או משום גם י"ל שהוא גזירד כפתור שנפל מאיש : (שמתאים למלב

מסקנא להלכה

מעיקר ההלכה הדבר נוטה שמותרת בטלטול (להגביהו ולהצניעו) כדי לחזור ולתופרו להבגד (וכן מביא בס' מ"ב למעשה משמיה דבעל שבט הלוי שליט"א), אבל המחמיר תע"ב, ובס' קיצור הלכות שבת כ' דאם קשה שימצא עוד כפתור כזה ויהיה לו הפסד אפשר דיש להקל.

*

→ **שאלה** - המוצא בביהכ"נ כפתור (קנעפ"ל) שנפל מאיש אחר והוא צריך לכפתור כזה האם רשאי להגביהו.

תשובה - אסור. להנ"ל משם הקצוה"ש דכל ההיתר משום דחויין אגב אביהן, וממילא דדוקא כשחוי ועומדת להחזירו להבגד שנפלה ממנו.

סימן רמ"ג

→ **שאלה** - להמחמירים מהו כשרצה לסגור או לפתוח כפתור (קנעפ"ל) של מעילו נפרדה הקנעפ"ל מן הבגד ומונחת בידו אי מותר לטלטלו כדי להצניעו.

תשובה - מותר. נראה להקל בשופי לטלטלו כדי להצניעו, חדא דממילא יש אומרים דקנעפ"ל שנפלה אינה מוקצה כנ"ל, ואף להאוסרים מ"מ בכה"ג מאחר שכבר הוא בידו יכול לסמוך על שיטת המג"א (ודעימיה) שאף במוקצה גמור (שהגיע בידו בהיתר) אמרינן הכלל דלאחר שכבר הוא בידו מותר הוא לטלטלו לכל מקום שירצה, כל זמן שאינו מניחו מידו.

כשהיתה מחוברת עם אביהן היתה מיתלטלת על כן גם עכשיו שם כלי עלה (וראיתי מי שנסתייע ליסוד זה ממטלניות שנחשב לכלי משום שעומד להתחבר לבגד אחר לטלאי), וע' נמי כזה בס' תבואות שמש (צינער, ח"א סי' קט"ו).

ה' בס' חוט שני (ג-קיד) מספק"ל לפמש"כ בתוס' רי"ד הנ"ל דדלתות הכלים שנחפרקו שמוכנין אגב אביהן היינו כשא"צ למעשה אומן להחזירן לאביהן עיי"ב, מהו לענינינו כיון דבדרך כלל חיבור כפתור להבגד חשיב מעשה אומן (לגבי חוה"מ וכדומה), ארי"ד כיון שיכול להחזירו ע"י מעשה הדיוט סגי בהכי להחשיבו מוכן אגב אביהן (וע' בס' מגילת ספר רס"י מ"ז) [מיהו מסתבר דמעשה אומן דהכי אינו בגדר מעשה אומן לגבי מלאכת חוה"מ, דשם תלוי במהות המלאכה, משא"כ הכא תלוי אם צריך למוסרו לאחר (אומן) שיתקננו, או שיכול לעשותו בעצמו (בביתו), ואין כוונת התוס' רי"ד 'למעשה' אומן, אלא 'לגברא' אומן ודוק, ובשר"ת שאילת שאול הנ"ל כ' דבכר שדרך רוב האנשים לעשותם בעצמם לא מיקרי מעשה אומן, וה"ה בזה].

ה' ויש שרצו לחדש דלא הותר בדלתות כלים שנחפרקו אלא בכבר שמותר להחזירו בשבת עצמו, וא"כ כפתור שבשבת אסור לתופרו מוקצה הוא ע"י שלמי יהודה, מיהו כבר הבאנו מס' תהלה לודד מבואר דאף כשאינו יכול לתקנו בשבת מותר.

ז' חותני הרה"ח מוהרש"א שליט"א העיר ששמא מנהג העולם נשתרבו מכפתור חדש שמעולם לא היתה על בגד שהוא מוקצה (ע' להלן בס' רמ"ד) או שעל פי טעות נשתרבו מהתם (כפתור חדש) אף לענינינו בכפתור שנפלה מן הבגד, או משום לא פלוג קבלו לאסור הכל, גם י"ל שהוא גזירה אטו אם ימצא על הקרקע כפתור שנפל מאיש אחר והוא ירצה ליקחו לעצמו (שמתאים למלבושו) שמוקצית כדלהלן.

יד גדול דראוי
ן כפתור קטן
, וכ"ה בתשרי
ת יח) דבזה"ד
רך לצור אותו
תפרקה ש"ל
א בקובץ קול
על אגר"מ ד"ל
א מוקצה.

צמח"ס פרס
י דוקא אם
י למידי, אבל
ן מצד הסברא
י לגבי כפתור

אודה לא דמי
ה לכלי הזה
יחדר להכלין
קדקין להחזיר
ני מה שיחזיר
כלי מינה,
ככפתור בדרך
יתו כפתור על
'שש"כ דאם
ה אין הכפתור
מוקצה].

ו כשמגביהים
הוא על דעת
מצוי לבני"א
ם הכפתורים
דלתות הכלים
עודן נחשבין
ליו, לא כשרק
צוא, אבל לא
זו יש לדחות
יין אגב אביהן
ין שמלפני כך

סימן רמ"ד

שאלה - כפתור (קנעפ"ל בלע"ז) חדשה שמעולם לא היתה על בגד אם הוא מוקצה.

ומהו כשהוא מונחת בתוך כיס הבגד (כמו שדרך האומן להניח בתך כיס של בגד חדש שיהיה לו מן המוכן אם יפול א' מן הכפתורים) מהו להוציאו משם ולהצניעו.

תשובה - מוקצין (וי"א דדינו ככשמל"א). לכאורה הוא

מוקצה מחמת גופו, דבזה לא שייך שחזי אגב אביהן (כדלתות הכלים), ואין לומר דראויין לצור על פי צלוחיתו שבוה"ז אין משתמשין בדברים כאלו לצור על פי צלוחיתו.

ומצאתי במנח"ש שם מספק"ל (לשיטתיה)

בכפתור 'חדש' אי ג"כ דינו כמלבוש,

או דילמא דינו כאבנים וצורות דאכתי לא חזי

למידי (העתיקו להלכה בברית עולם), ובס' קצוה"ש (קט-ח) כ' דכפתור חדש אין דינו

כמלבוש, דדוקא כגון דלתות כלים שכבר היו

בבית אלא שנחפרקו לא ירדה מעליהם שם כלי

כיון שראוי לחזור להתחבר עם הכלי, לא דלת

שמעולם לא היה על הכלי, וה"ה לענין כפתור,

ובדאי דינו ככלי שמלאכתו לאיסור כיון שהוכנו

והותקנו להכלי רק חסר מעשה החיבור שאסור

בשבת דינו ככלי שמלאכתו לאיסור (היינו דעיקר

מלאכתו לחבר להבגד יעשה ע"י מעשה איסור

דהיינו החיבור והתפירה) ואינו מותר לטלטלו כי

אם לצורך גופו ומקומו, אבל לא מחמה לצל.

ונראה דכמו כן המצוי בזמנינו שבית

החרושת מניחין בכיסי הבגדים

החדשים כפתורים יתרים, שאם תפול א' מהם

יוכל למלאות חסרונו מאותו הסוג, דהן מוקצין

ככפתורים חדשים, דבמה שמונחת בתוך כיס

הבגד קשה לומר שבכח"ג בטילה להבגד וחשיב

כהוכן אגב אביהן. וממילא שהקונה בגד חדש אף

שדר בעיר המעורב יש לו להוציא כפתורים אלו

מהכיס מער"ש שלא יטלטל דבר מוקצה בכיסו בשבת, ועוד שי"ל שהכיס נעשה בסיס להן.

כפתור 'רוזורב' שנפלה מהבגד

לכאורה דינו ככפתור חדשה הנ"ל, מיהו יש לומר דכיון שעד עכשיו היתה תפורה

להבגד והיתה מיתלטלת עם הבגד (ככל דבר שאינו חשוב התפור להבגד שמותר אפילו לצאת

עמו ככה לרה"ר) הוא נכלל בכלל ההיתר של חזי אגב אביהן, וראיתי שבס' שלמי תודה (ע' רנ"ד)

מביא מחכ"א דבגד שהיה תפור בו כפתור 'רוזורב' ונפלה אסור לטלטלה (ומוקצית מחמת

גופו) כיון שאין זה מצורת ותואר הבגד, לא שייך לומר לגביה שבטילה ומוכן אגב אביהן עיי"ש,

ומשמע דהיינו אף אם עומדת לחזור ולתפור לאותו הבגד (דהיינו שכבר חסר כפתור אחרת מן

הבגד והוא רוצה לשום זה במקומו), ולעני"ד אכתי יש לדון בזה כיון שמכבר היתה חלק מן הבגד.

(אף שלא נתפר שם על"מ להשאר שם אבל נתקן שם לתיקון אותו הבגד).

☆☆☆

סימן רמ"ה

שאלה - מהו לילדים ללקט כפתורים המסתובבים על הקרקע על מנת לשחוק עמיהם (כמו שמצוי בבתי מדרשים הגדולים בשמחת שיכולין למצוא הרבה כפתורים על הארץ).

תשובה - אסורין (דמוקצין). השאלה

דמאחר שאין בדעת התינוקות

לחזור הכפתורים לביתם כדי שיתפרוהו בחזרה

על הבגד, רק רוצים לשחוק עמם, י"ל דתו לא

נכלל בגדר "חזי אגב אביהן".

ואף דבעלמא קיי"ל דשברי כלים שעדיין ראויין

לאיזה שימוש ג"כ אינו מוקצה (דלא

חיישינן לאיסור נולד בכח"ג דלאו נולד גמור הוא)

וא"כ הכא נמי הלא הן ראויין למשחק הילדים

[ואף לפמש"כ בס' שבה"ל דמחשבת קטן לא

מהני לשויה כלי (עש דהיינו בדבר שלא הי דמכלי קאתין), מ"מ א שימוש ממש (המתקי אין מייחדין כפתורים מודמן לו כפתורים י וארגער שליט"א העיר לא מהני לפי המבוי ובפמ"ג (א"א סקכ"ח בשברי כלים אא"כ רז כגון לכסות בו כלי, לשימוש בעלמא, כמ שאין בהן ג' על ג' א חזיין לקינוח טינופות

ונראה יותר דאף א פי צלוחית בקביעות) הוא מוק; מוקצה תלוי בדעת הבעלים והבעלים הר למשמש כבגדו בכל רוב בני ארס שאין שנפלה ממעיל שלהכ לאשפה הוא ככלל מו מוקצה אף שחזיין ל (כדיוצא מדברי הרנ הוא כ

שוב חשכתי שאכו לעשירים דלא דאפילו אם נשברה נ היה שם כלי גמור בתוך השבת, מיהו היה מוצא אותה נ ונטלו לביתו לתקנו ונאבד אינו כדאי ב להפקר אולי זה ני לשימוש אחר אלא

קיי"ל דאם זורקן בתוך השבת לא בטל שם כלי מינה וצ"ע.

צו"ל לאירך גיסא דדבר שהפקירוהו הבעלים ונמצא במקום הפקר שרבים מצויים שם, נפקע מינה שם הבעלים והוא של מוצאו, ואינו בכלל מוקצה לבעלים, ואם חזי להמוצאו אכתי שם כלי עלה.

L

סימן רמ"ו

שאלה - שרויף (סקראאל) שנתפרק מן מטתו, שולחן, תיבה, או כסא מהו לטלטלה (ולהצניעה).

תשובה - מותר. לכאורה גם זה דינו כדלתות הכלים שנתפרקו שמתרין בטלטול משום דמוכנין אנב אביהן, בתנאי שיהא כן בדעתו להחזירו אחר השבת אל הכלי (שנתפרקה ממנה) וכתבנו דהסכמת הפוסקים דהיינו אף שהדלת לא חזי עכשיו לשום חשמיש בעולם, וכן כתב באמת בס' מנוחת אהבה (א-יב-מ) [ולא נראה מה שראיתי דזה גרע טפי מפני שנשאר מעיקרא על הכורג שם כלי שמלאכתו 'לאיסור' כמו קודם שנתחברה אל הכלי וממילא שאסור לטלטלו מחמה לצל, דכיון שנתחבר אל הכלי (ע"ד לקיימא) בטלה שימוש הראשון ונעשה כלי היתר (כעיקר הכלי)].

סימן רמ"ז

שאלה - כלי שנתפרקה לגמרי אבל יכולין בימות החול לחזור ולתקנה ולהעמידה על מתכונתה הראשונה אי מותר לטלטל חלקיה בשבת.

תשובה - אם אי"צ אומן לחזור ולתקנו מותר, ויש שמיקל בכל אופן. יל"ע בהא דמותר לטלטל דלתות הכלים שנתפרקו

מהני לשויה כלי (עשו"ע סמ"ה לגבי כדור) י"ל דהיינו בדבר שלא היה כלי מעולם, משא"כ בזה המכלי קאח"ל, מ"מ אולי בעינן שיהא ראוי לאיזה שימוש ממש (המתקיים), לא בכח"ג שבדרך כלל אין מייחדין כפתורים למשחק, רק אם לפי שעה מזדמן לו כפתורים ישחק בו לזמן קט, והגרצ"א זארגער שליט"א העיר עוד דאפילו ראויין למשחק לא מהני לפי המבואר בשו"ע הרב (סוסמ"א) ובפמ"ג (א"א סקכ"ח, ומשב"ז סק"ב) דלא מהני בשברי כלים אא"כ ראויין עדיין לשימוש של כלי, כגון לכסות בו כלי, אבל לא מהני מה שראוי לשימוש בעלמא, כמו שנקטינן ששירי מטלניות שאין בהן ג' על ג' אצבעות מוקצין אע"ג דעדיין חזיין לקינוח טינופות (כל זמן שלא ייחדן בהדיא לכך).

ונראה יותר דאף אם הכפתור ראוי לצור בו על פי צלוחיתו (או כנידונינו לשחוק בו בקביעות) הוא מוקצית, לפי מה דקיי"ל דכל מוקצה תלוי בדעת הבעלים, וכיון דנפלה מבגד הבעלים והבעלים הרגישו בו (בבחינת אדם עשוי למשמש בבגדו ככל שעה) ונתייאשו ממנו (כמנהג דוב בני אדם שאין מחפשיין אחר הקנעפלע"ך שנפלה ממעיל שלהם) והפקירוהו על דעת שתלך לאשפה הוא בכלל מוקצה לבעליו העשירים, דהוי מוקצה אף שחזיין לעניים, דאזלינן בתר הבעלים (כדיוצא מדברי הרמ"א בס"ז), והכא להבעלים הוא מוקצה כאמור.

שוב חשבתי שאכתי יש לדון דהנה במוקצה לעשירים דלא חזי כלל לעשירים מסתבר דאפילו אם נשברה בתוך השבת (דבכניסת השבת היה שם כלי גמור עלה) אעפ"כ נעשה מוקצית בתוך השבת, מיהו בכח"ג שאף העשיר אילמלי היה מוצא אותה בשעת הנפילה היה מגביהו ונוטלו לביתו לתקנו, רק לאחר שנפל ונתגלגל ונאבד אינו כדאי בשכילו לחפש אחריו ומניחו להפקר אולי זה נידונית כשברי כלים הראויין לשימוש אחר אלא שזרקוהו הבעלים דבכגון דא

מוקצה בכיסו בסיס לתן.

הבגד

ל, מיהו יש היתה תפורה ד: (ככל דבר אפילו לצאת היתר של חזי דה (ע' ונ"ג) בו כפתור קצית מחמת גב, לא שייך ביהן עיי"ש, זור ולתפורו זור אחרת מן ולענ"ד אכתי ק מן הבגד, אם אבל נתקן

כפתורים יע על מנת י מדרשים יוא הרבה

השאלה (התינוקות זיהו בחזרה י"ל דתו לא

נדיין ראויין קצה (דלא גמור הוא) חק הילדים ת קטן לא